

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2021

Varhaiskasvatus

Marjut Pirhonen ja Tiia Viinikka

AIKUISEN ERILAISET ROOLIT JA PEDAGOGINEN TOIMINTA ULKOILUSSA

– Pihatoiminnan kehittäminen Moision
päiväkodissa

Marjut Pirhonen ja Tiia Viinikka

AIKUISEN ERILAISET ROOLIT JA PEDAGOGINEN TOIMINTA ULKOILUSSA

- Pihatoiminnan kehittäminen Moision päiväkodissa

Opinnäytetyössä on kehitetty varhaiskasvatuksessa toimivien aikuisten roolia ja toimintaa ulkoilussa. Aikuisen rooli vaihtuu helposti pedagogista valvojaksi ulos mentäessä ja olemme halunneet opinnäytetyössämme etsiä ratkaisuja sekä apuvälineitä, jotta pedagogisesti laadukas toiminta toteutuisi myös ulkoilun osalta. Kehittämistyö on toteutettu yhdessä Moision päiväkodin henkilökunnan kanssa.

Kehittämistyömme teoreettinen viitekehys koostuu varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta, aikuisten erilaisista rooleista ja siitä, miten ulkoilmapedagogiikalla tuetaan lasten kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Tavoitteenamme on ollut lasten tarpeita huomioiden tukea sekä toiminnallista suunnittelua, että varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista kasvua. Kehittämistyössämme olemme kartoittaneet lapsilta ja aikuisilta heidän näkemyksiään ja toiveitaan sekä ulkotoiminnasta että aikuisten rooleista. Kehittämistyössä on ollut aktiivisesti mukana päiväkodin aikuisista koottu vapaaehtoistiimi, jonka kanssa olemme tietokoneen välityksellä kokoontuneet ideoimaan kehittämistyötä ja keskustelemaan kerätyn materiaalin tuloksista sekä toiveista kehittämistyökaluihin liittyen.

Kehittämistyön tuotoksena olemme työstäneet apuvälineitä sekä ulkoiluun liittyvään pedagogiseen suunnitteluun että ammatillisen kasvun tueksi. Koostimme ulkopedagogiikan suunnittelun avuksi kortit osaamisalueittain ja näiden pohjalta teimme pilottiryhmään toimintakortit ulkoiluun monipuolisen ulkopedagogiikan suunnittelun helpottamiseksi. Kartoitimme aikuisen erilaisia rooleja ulkoilussa ja koostimme niistä lomakkeen, jonka avulla voidaan tukea henkilökunnan henkilökohtaista ammatillista kasvua ja kehittymistä.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, pedagogiikka, pihatoiminta.

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of social services

2021 | 51 pages, 15 pages in appendices

Marjut Pirhonen ja Tiia Viinikka

THE DIFFERENT ROLES OF ADULTS AND PEDAGOGICAL OUTDOOR FUNCTIONS

- Developing outdoor activity in the daycare centre of Moisio

This thesis focuses on developing the role and activity of adults working in early childhood education. The role of an adult changes easily from a pedagogist to an overseer when going out. In this thesis we wanted to seek solutions and tools, that pedagogically qualified activities would be accomplished also while working outdoors. This work of development has been accomplished together with the personnel of the daycare centre of Moisio.

The theoretical framework in our work of development is made of information about pedagogical functions in early childhood education, different roles of adults, and how outdoor pedagogy supports the wholesome growth and development of children. Our goal has been to support the functional planning of outdoor activities considering the needs of the children and the professional growth of the personnel working in early childhood education. In this work of development we have mapped out views and wishes of adults and children concerning outdoor activities and the roles of an adults. In this practical work there has been actively involved a team of volunteers, that consists of the adults working in the day care centre, with whom we have gathered via internet to come up with ideas for the work and to discuss the results of the materials gathered and wishes concerning the development tools.

As the output of this development work we have made tools for outdoors pedagogical planning and for supporting professional growth. We compiled cards for outdoor pedagogical planning in each area of learning and based on those we made functional cards for outdoors in our pilot group in order to help the planning of diverse outdoor pedagogy. The different roles of adults working outdoors were mapped out comprehensively and compiled to a form, which purpose is to support the personal professional growth and development of the personnel.

KEYWORDS:

Early childhood education, pedagogy, outdoor activity

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 PEDAGOGINEN TOIMINTA VARHAISKASVATUKSESSA	7
2.1 Tavoitteena pedagoginen toiminta	7
2.2 Pihatoiminta kokopäiväpedagogiikan näkökulmasta	10
2.3 Aikuisen rooli ulkoilussa	13
3 LAPSEN NÄKÖKULMA ULKOTOIMINNASSA	17
3.1 Lapsen kehitys pääpiirteittäin	17
3.2 Lapsen tarpeet ulkoilussa	20
3.3 Ulkotoiminnan merkitys ja mahdollisuudet lapsen näkökulmasta	23
4 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	27
4.1 Kehittämis- ja toimintaympäristö	27
4.2 Kehittämistehtävä ja -tavoite	28
5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	30
5.1 Kehittämismenetelmät	30
5.2 Kehittämistyön prosessi	32
6 TUOTOS	37
6.1 Aikuisten ulkotoiminnan roolilomake	37
6.2 Työkalut ulkopedagogiikan suunnitteluun ja päiväkodin ulkotapahtuma	38
6.3 Kehittämistyökalujen arviointi	40
7 POHDINTA JA ARVIOINTI	42
7.1 Kehittämistyön arviointi	42
7.2 Ammatillinen kasvu ja kehittämisen etiikka	44
7.3 Kehittämistyön jatkoideat	47
LÄHTEET	49

LIITTEET

- Liite 1. Roolilomake.
- Liite 2. Osaamisaluekortit.
- Liite 3. Toimintakortit.

KUVAT

Kuva 1. Kehittämistyön eteneminen vaiheittain ja aikataulus.	32
Kuva 2. Roolilomake.	38
Kuva 3. Osaamisaluekortit.	39
Kuva 4. Toimintakortit.	40

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista toimintaa, jonka osa-alueet kasvatus, opetus ja hoito muodostavat harmonisen kokonaisuuden. Varhaiskasvatuksen tavoite on edistää lapsen kehitystä, kasvua ja hyvinvointia. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2§-3§). Nämä kriteerit tulee toteutua niin ulko- kuin sisätoiminnassa.

Kokopäiväpedagogiikka kattaa lapsen koko hoitopäivän, pitäen sisällään kaikki päivän toiminnat (Lämsä 2021). Sen tarkoituksena ei ole lisätä yksittäisten tuokioiden määrää, vaan luoda kokonaiskuva ja toimintatavat, jossa kaikki tilanteet nähdään opetuksellisena toimintana (Mertala 2020). Kehittämistyömme tarkoituksena on sekä kehittää aikuisen roolia ulkotoiminnassa että tuottaa apuvälineitä ulkotoiminnan suunnitteluun, jotta kaikki varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat myös ulkoilun osalta.

Henkilökunnan rooli ulkoilmapedagogiikan toteuttamisessa on laaja-alainen. Oman roolin tiedostamisen lisäksi toiminta vaatii tilannesidonnaisuutta, herkkyyttä ja joustavuutta. Toimintaa on suunniteltava, jotta voidaan järjestää innostava ja elämyksellinen oppimisympäristö lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden. (Raision kaupunki 2018, 9-10.) Toimeksiantonamme oli kehittää aikuisten toimintaa ja roolia ulkotoiminnassa sekä yhteinäistää ja selkeyttää henkilöstön toimintakulttuuria ulkoillessa. Kehittämistyö on toteutettu kunnallisessa Moisioin päiväkodissa.

Kehittämistyö on tehty tiiviissä yhteistyössä henkilökunnan kanssa osallistamalla koko henkilökuntaa asioiden pohdintaan ja kehittämiseen sekä kootun vapaaehtoistiimin avulla. Kehittämistiimiksi kutsumme tässä työssä ryhmää, johon kuuluvat päiväkodin johtajan lisäksi edustaja jokaisesta päiväkodin ryhmästä. Lasten näkökulmaa on kartoitettu vanhempien luvalla. Sekä lasten että henkilökunnan vastauksia on hyödynnetty varsinaisessa tuotoksessa, joka sisältää aikuisen roolilomakkeen lisäksi osaamisaluekortit ulkotoiminnan suunnittelun helpottamiseksi sekä toimintakortit ulkoiluun. Raision kaupungin varhaiskasvatustyöryhmä VARKE on kehittänyt ulkopedagogiikkaa vuodesta 2016 ja kirjoittanut aiheesta julkaisun vuonna 2018. Viittaamme tähän julkaisuun työssämme, koska Raisiossa ollaan Turkuu pidemmällä ulkopedagogiikan kehittämisessä.

2 PEDAGOGINEN TOIMINTA

VARHAISKASVATUKSESSA

2.1 Tavoitteena pedagoginen toiminta

Varhaiskasvatus koostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, jossa pedagogiikka on keskeisellä sijalla. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota lapselle myönteisiä oppimiskokemuksia monipuolisen pedagogiikan avulla. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2§-3§.) Vuorovaikutuksessa lapsen ja ympäristön kanssa edistetään lapsen kasvua, kehittymistä ja oppimista (Reunamo 2007, 101). Varhaiskasvatus on säänneltyä toimintaa, joka kattaa kasvatuksen ja hoidon oppivelvollisuuskään asti. Varhaiskasvatuksella on tärkeä rooli lapsen tulevan koulutuksen, hyvinvoinnin, työelämään sijoittumisen ja sosiaalisen integraation näkökulmasta. (Euroopan komissio 2021.) Kansainvälisissä määritelmissä varhaiskasvatus käsitetään ryhmässä tapahtuvaksi tavoitteelliseksi opetus- ja kasvatustoiminnaksi (Heinonen ym. 2016, 25).

Suomessa varhaiskasvatuksen toteuttamista määrittelee varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelmat. Esiopetuksen osalta noudatetaan sekä perusopetuslakia, että esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Valtakunnallisesti määrääviä asiakirjoja ovat varhaiskasvatuslaki, perusopetuslaki sekä opetushallituksen laatimat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta kunnat ja muut yksityiset toimijat laativat omat varhaiskasvatussuunnitelmansa. Varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen on kolmitasoista: koko maan kattava Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. (Opetushallitus 2018, 7.) Varhaiskasvatussuunnitelma on väline, jolla pyritään ohjaamaan varhaiskasvatuksen sisältöä ja yhdenmukaistamaan sen toteuttamista maanlaajuisesti. (Reunamo 2007, 101). Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja se vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista, kokonaisvaltaisesta kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Siinä on huomioitu lainsäädäntö ja hyödynnetty uusimpia tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia. (Opetushallitus 2018, 7.)

Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa tarkennetaan näitä tavoitteita ja periaatteita. Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa voidaan huomioida esimerkiksi pedagogista painottumista tietyille alueelle tai muita erityispiirteitä. (Ahonen 2017, 18.) Turun

varhaiskasvatussuunnitelma on kirjattu koskemaan koko kaupungin suomenkielistä varhaiskasvatusta, eikä näin ollen erillisiä yksikkökohtaisia suunnitelmia laadita. Tämän lisäksi koko suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on käytössä ryhmäkohtaiset suunnitelmat, jotka sisältävät huoltajien kanssa yhdessä sovittuja asioita ja niiden toteutumisen arviointia. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma on kaksiosainen. Se koostuu ryhmäsuunnitelmasta, sekä osiosta, joka palvelee pedagogista dokumentointia, jossa opetussuunnitelmaan perustuva varhaiskasvatuksen sisältö ja toiminta tuodaan näkyväksi. (Varhaiskasvatus- ja perusopetusjaosto 2019, 8.)

Näiden lisäksi jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan lapsikohtaisesti tavoitteet, tuen tarpeet, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttaminen varhaiskasvatuksessa, jotta pystytään tukemaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Se laaditaan yhteistyössä lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavien henkilöiden sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Myös muut lapsen hyvinvointiin liittyvät hoitavat tahot, kuten terapeutit, voivat olla mukana suunnitelman laadinnassa. (Varhaiskasvatus- ja perusopetusjaosto 2019, 8.)

Lain asettamat tavoitteet varhaiskasvatukselle ovat varsin kattavat. Varhaiskasvatuksen tulee edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä sekä hyvinvointia ottaen huomioon lapsen ikä ja kehitystaso. Monipuolisen pedagogiikan avulla (leikki, liikunta, taiteet ja kulttuuriperintö) mahdollistetaan positiiviset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla kehittävä, edistää oppimista sekä terveellinen ja turvallinen. Lapsia kohdellaan kunnioittavasti ja vuorovaikutussuhteiden tulisi olla mahdollisimman pysyviä. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus varhaiskasvatukseen, jossa opetellaan ymmärtämään ja kunnioittamaan myös erilaisuutta. Lapsen tuen tarpeet tulee tunnistaa sekä järjestää tarvittava tuki lapsikohtaisesti. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opetteleminen, vertaisryhmässä toimimisen harjoittelu ja eettisesti oikean toiminnan omaksuminen ovat myös varhaiskasvatuksen tehtäviä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3§.) Lapsen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia tulee tukea. Lasten tulee saada kertoa näkemyksiään ja vaikuttaa toimintaan. (Heinonen ym. 2016, 161.)

Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteelliseen (erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen) informaatioon perustuvaa suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa, jota johdetaan ammatillisesti. Toimintaa toteuttavat ammattihenkilöt ja sillä tuetaan lasten hyvinvointia ja oppimista. (Opetushallitus 2018, 22.) Pedagogisessa toiminnassa lasten kasvatusta, opetusta ja kehityksen tukeminen ovat keskiössä (Raittila 2013, 70). Pedagogiikan

tulee olla havaittavissa varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kokonaisvaltaisesti kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa. Pedagogiikan toteutuminen päiväkodissa edellyttää pedagogista asiantuntemusta henkilöstöltä sekä yhteistä näkemystä lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tavoista. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta on kokonaisvaltaista ja sen tulisi toteutua kaikissa toimintaympäristöissä. Oleellista pedagogisen toiminnan toteutumiselle on henkilökunnan ja lasten välinen vuorovaikutus sekä yhteinen toiminta. (Opetushallitus 2018, 22,36.)

Pedagogiikan ytimessä olevan prosessin muodostavat suunnittelu, toteuttaminen, arviointi, reflektointi sekä kehittäminen. Nämä voidaan nähdä varhaiskasvatuksen laatuindikaattoreina. Kaiken toiminnan tulee olla sekä suunniteltua että tavoitteellista ja sen tulee perustua Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, ammatilliseen tietoon lasten oppimisesta ja kehityksestä sekä lasten kiinnostuksen kohteisiin. Kaiken keskiössä ovat lasten oppiminen, kehittyminen ja hyvinvointi. Toiminnassa tulee huomioida lasten yksilölliset tarpeet. Ryhmän toimintaa suunniteltaessa, on huomioitava lapsiryhmässä olevien lasten yksilölliset tarpeet, ikäkausipedagogiikka ja lasten kiinnostuksen kohteet. Toiminnan tulee toteutua lapsilähtöisesti ja olla joustavaa. Mikäli nämä laatukriteerit eivät täyty, toiminnalle asetetut tavoitteet eivät myöskään toteudu. (Kangas ym. 2021, 176-177.)

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta pitää sisällään dokumentoinnin, monipuoliset työtavat, leikin keskeisenä toimintatapana ja oppimisen sisällölliset alueet. Varhaiskasvatuksen pedagogiset sisällöt on ryhmitelty viideksi oppimisen alueeksi: kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen alueita toteutetaan siten, että toiminnassa mahdollistuu eheytetty asioiden ja ilmiöiden laaja-alainen tarkastelu ja tutkiminen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista. (Opetushallitus 2018, 36-37.) Pedagogisen toiminnan tulee olla suunniteltua ja tavoitteellista, mutta myös lasten aloitteille sekä hetkessä elämiselle tulee tehdä tilaa. Toimintaa tulee aina mukauttaa niin, että se on lapsille mielekästä. (Ahonen 2017, 134-135.) Vaikka varhaiskasvatus onkin pedagogista toimintaa, siihen vaikuttavat monet muutkin tekijät kuten lapset ja heidän yksilölliset ominaisuutensa, vanhemmat, työyhteisö ja ympäröivä verkosto (Reunamo 2007, 117).

Riittävä pedagoginen johtajuus on olennainen varhaiskasvatukseen vaikuttava tekijä. Tutkimuksessa, jossa arvioitiin pedagogista johtajuutta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa vuosina 2017-2019 ja tarkasteltiin sen vaikutusta lasten hyvinvointiin, havaittiin eroja ryhmien välillä. Ryhmissä, joissa oli riittävä pedagoginen johtajan tuki, toiminta oli yhtäjaksoisempaa ja keskeytyksiä oli vähemmän. Oppimistulokset olivat myös parempia ryhmissä, joissa pedagoginen johtajuus oli riittävää ja lapset kokivat enemmän ilon, onnellisuuden ja tyytyväisyyden tunteita. Vastaavasti surullisuutta ja masennusta esiintyi enemmän ryhmissä, joissa riittävää pedagogista tukea ei ollut tarjolla. Yllättäen turhautumisen tunteita etenkin perushoidon tilanteissa kuten pukemisessa oli kuitenkin enemmän ryhmissä, joissa pedagoginen johtajuus oli riittävää. (Fonsen ym. 2020, 1, 8-9.)

2.2 Pihatoiminta kokopäiväpedagogiikan näkökulmasta

Kokopäiväpedagogiikka kattaa koko lapsen päivän varhaiskasvatuksessa. Se pitää sisällään kaikki päivän toiminnot kuten siirtymät, ruokailut ja lepoaika. Kokopäiväpedagogiikan tieteellistä määrittelyä ei vielä ole tehty, jonka vuoksi sen tulkinta ja toteutus arjessa vaihtelee. Toteuttamiselle ei ole vielä selkeitä toimintaperiaatteita. Yhtenäiset toimintatavat takaavat lapsille yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet laadukkaaseen varhaiskasvatukseen koko päivän ajan. Tavoitteena on huomioida lapsen yksilölliset tarpeet, kohdata lapsi yksilönä, pitää yllä positiivisen vuorovaikutuksen kulttuuria ja huolehtia lapsen osallisuudesta. (Lämsä 2021.)

Vaikka määrittely ja toimintaperiaatteet ovat vielä kesken, kokopäiväpedagogiikalle on selkeä tarve varhaiskasvatushenkilöstön keskuudessa. Tarve ilmenee henkilöstön toiveena saada arkeen sovellettavia konkreettisia toimintamalleja, jotka helpottavat ja jäsentävät arkityötä. Kokopäiväpedagogiikan tarkoituksena on pitää varhaiskasvatuksen tavoitteet tietoisesti mielessä niin spontaaneissa kuin ennalta suunnitelluissa tilanteissakin. Kokopäiväpedagogiikan määrittelyä leimaavat arjen rutiinit ja ajallisuus, johon vaikuttavat ihmisten väliset suhteet, työntekijöiden tehtävät, vastuualueet ja roolit sekä kommunikaatiotavat. (Lämsä 2021.) Kokopäiväpedagogiikan tarkoituksena ei ole lisätä toimintaan yksittäisiä tuokioita, vaan sen tarkoitus on kattaa koko päivä opetuksellisena toimintana (Mertala 2020).

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunitelmassa on linjattu, että lapsen tulee saada kasvaa, kokea ja oppia turvallisessa sekä monipuolisessa ympäristössä, jossa henkilökunta

on sitoutunutta ja osaavaa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee vaatimukset sisä- ja ulkotilojen osalta, jotta varhaiskasvatus olisi laadukasta. Fyysiseen oppimisympäristöön on siinä määritelty kuuluvaksi fyysisten rakennusten lisäksi niitä ympäröivä luonto ja rakennettu ympäristö. Lisäksi painotetaan, että ulkona toimimista pitää hyödyntää pedagogisesta näkökulmasta ja ympäröivässä luonnossa toteutetaan oppimisen alueita toiminnallisen oppimisen näkökulmasta, jotta lasten fyysinen aktiivisuus lisääntyisi. Turun kaupunki on luvannut järjestää toiminnalliseen oppimiseen koulutusta työntekijöilleen. (Varhaiskasvatus- ja perusopetusjaosto 2019, 19, 23, 38.)

Varhaiskasvatuksen pedagoginen ympäristö rakentuu ja muovautuu arjen käytännöissä. Se ei ole stabiili, vaan jatkuvasti kehittyvä ja muuttuva kokonaisuus. Toimintaympäristöt voivat myös näyttäytyä hyvinkin erilaisina riippuen siitä, keneltä kysytään. Esimerkiksi lapsi voi tarkastella ympäristöä hyvin eri tavoin kuin aikuinen. (Raittila 2013, 70-72.) Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden, sisältäen oppimiseen tarvittavat materiaalit ja välineet. Niiden tulee tukea sekä yksilön että yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä oppimista. (Opetushallitus 2004, 29.) Suotuisa oppimisympäristö mahdollistaa lasten ideoista syntyvät leikit, joihin aikuinen osallistuu, kuin myös ne toiminnalliset aktiviteetit, joita aikuinen ohjaa (Kangas ym 2021, 115). Se on vaihteleva, monipuolinen ja tuottaa esteettistä mielihyvää. Lisäksi se tarjoilee mahdollisuuden motoristen ja kognitiivisten taitojen sekä syy-seuraussuhteiden ja kriittisen ajattelutaidon harjoittamiseen. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 77.)

Karvin tekemässä tutkimuksessa ympäristön merkitys monipuolista liikuntaa tukevana ja edesauttavana tekijänä, erityisesti ulkona liikuttaessa korostui. Monenlaisia liikuntavälineitä löytyy metsästä ja pihalta runsaasti, kun apuna ovat aikuiset ja mielikuviutus. Esimerkiksi ruokailuun ja nukkumiseen taas tarvitaan sisätiloja. Ulkona liikutaan aktiivisesti. Ryhmytymisen kannalta yhteiset retket ovat merkityksellisiä. Kaikki ovat mukana porukassa, eikä ketään jätetä. Tutkimuksessa todettiin ulkona liikkumisen mahdollistavan erilaisen pedagogisen toiminnan toteuttamisen. Ulkona liikkuesssa voi samalla pitää oppimishetkiä (numerot, kasvitieto, ympäristön tuntemus jne.) (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2019, 89-90), tai kiinnittää huomiota esineiden vertailuun, luokitteluun, säännönmukaisuuksiin ja erilaisiin muotoihin, havainnoida vuodenaikojen vaihtelua tai opetella liikennesääntöjä (Raision kaupunki 2018, 5,11).

Ulkoilmapedagogiikka edellyttää käsitteen ymmärtämistä, selkeää tavoitetta ja oikeanlaisia välineitä ja siinä on huomioitava lapsen luontainen taipumus liikkumiseen, joka on

leikkiä ja arkista fyysistä aktiivisuutta (Finne 2017, 21). Ulkoilmapedagogiikka on pihalla tapahtuvaa opetusta. Yksinkertaisimmillaan se on opetustuokion siirtämistä päiväkodin seinien ulkopuolelle. Kaikki päiväkodin retket tai vierailut määritellään osaksi ulkoilmapedagogiikkaa. Ulkoilmapedagogiikalla tuodaan päiväkodin tuttuihin rutiineihin uusia ulottuvuuksia ja lapsille ikimuistoisia kokemuksia viemällä lapset ja opetustuokiot pihalle. (Raision kaupunki 2018, 4.)

Ulkoilmapedagogiikka rakentuu neljän eri oppimisympäristön muodostamasta kokonaisuudesta. Fyysisen ympäristön muodostavat ympäröivä luonto, rakennukset ja muut lähihilat. Sosiaalisen oppimisympäristön muodostavat yhteisölliset asiat, kuten arvot ja asenteet. Kognitiivisen oppimisympäristön muodostavat mielen sisäiset asiat, kuten muisti ja ajattelu. Emotionaalisen oppimisympäristön muodostavat tunnekokemukset, vuorovaikutustilanteet ja yleinen ilmapiiri. Näiden kokonaisuuksien tulee tarjota toiminnallisia tehtäviä, joiden avulla lapset työstävät ympäristön tarjoamaa informaatiota ja näitä kehittämällä tarkoituksenmukaisesti autetaan varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Ulkoilmapedagogiikan toteuttamista helpottaa ennakoitavuus, joka on seurausta siitä, että ulkona tapahtuva opetus on säännöllistä. Säätilat eivät saa vaikuttaa suunnitellun tuokion toteuttamiseen. Kun toiminta on säännöllistä, lasten on helpompi sitoutua siihen. (Raision kaupunki 2018, 4-7, 13.)

Pääsääntöisesti lapset hyötyvät ulkoilmapedagogiikan tuomasta isosta oppimisympäristöstä. Lapsilla on tilaa olla, mikä lisää tunnetta ryhmään kuulumisesta ja onnistumisen kokemuksista. Useiden kokemusten mukaan lasten haasteet ja ongelmat eivät korostu ulkotoiminnassa, jolloin se sulautuvat paremmin joukkoon. Aktiivinen toiminta ja osallisuus vahvistuvat usein ulkotoiminnassa ujojen ja arkojen lasten osalla. Kokemusten mukaan myös omaehtoinen ja pitkäkestoinen leikki luonnistaa paremmin ulkoilmassa. Sisätiloissa passiiviseen lapsen aktiivisuus saattaa lisääntyä erilaisten ulkona tapahtuvien pelien ja leikkien myötä. (Raision kaupunki 2018, 7-8.) Lapsen liikkumisen määrää ja laatua sekä havaintomotoristen ja perusmotoristen taitojen kehittymistä tulee havainnoida suunnitelmallisesti. Systemaattisesti toteutettuna voidaan havainnoinnissa huomata lasten välillä suuria yksilöllisiä eroja. Liikuntakasvatuksen suunnittelussa tulee huomioida erityisesti lapset, joilla joku osa-alue on kehittynyt heikommin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 21.)

2.3 Aikuisen rooli ulkoilussa

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan rooli ulkoilmapedagogiikan toteuttamisessa on laaja-alainen. He toimivat leikkijänä ja havainnoijana, oppimisen tukijana tai tutkijana ja ihmettelijänä yhdessä lapsen kanssa. Henkilökunnan toiminta vaatii tilannesidonnaisuutta, herkkyyttä ja joustavuutta. Heidän rooliinsa kuuluu järjestää innostava ja elämyksellinen oppimisympäristö, jonka tulee palvella lasta ikä- ja kehitystasolle sopivalla tavalla. Turvallisuudesta tulee huolehtia, vaikka turvallinen ja lapsen kehitystasolle sopiva riskinotto tukee lapsen kehitystä. Oppimisympäristö ja toiminta määrittelevät lasten osallisuuden ja toiminnan ohjaamisen muodon. Liiallinen ohjaaminen ei ole lasten oppimisen kannalta merkityksellistä, mutta liiallinen syrjään vetäytyminen saattaa rikkoa kokonaisuuden, eikä tue lapsen oppimista. (Raision kaupunki 2018, 9-10.)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi, on arvioinut varhaiskasvatuksen laatua tutkimalla, miten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat tavoitteet toteutuvat päiväkotien ja perhepäivähoidon arjessa. Tutkimus on toteutettu syksyn 2018 ja alkuvuoden 2019 aikana, jolloin uusi varhaiskasvatuslaki on tullut juuri voimaan. Tutkimuksesta kävi ilmi, että leikki ja leikkipedagogiikka toteutuvat hyvin. Leikkiä arvostetaan ja lapsille järjestetään aikaa ja mahdollisuuksia leikkiin, mutta aikuisen tuki leikissä ei aina toteudu. Henkilöstön roolista leikissä tehtiin erilaisia huomioita. Aikuisten todettiin huomioivan lapsia aktiivisesti ja osallistuvan leikkiin erityisesti ulkona. Kuitenkin havaittiin myös, etteivät kaikki aikuiset halua olla mukana lasten leikeissä. Koettiin myös, ettei havainnoinnille, leikkiin osallistumiselle ja kirjaamiselle ole riittävästi aikaa ja tähän kaivattiin muutosta. Enemmistö (86 %) arvioi, että henkilöstö laajentaa aktiivisesti lasten mahdollisuutta osallistua monipuolisesti erilaisiin leikkeihin. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2019, 15, 83–85).

Tietojen ja taitojen kartuttamisen ohella tärkeää on myös kiinnostuneisuus lapsen kokemuksista, tuntemuksista sekä olemiseen ja elämiseen liittyvistä asioista. Yhteisöön osallistuminen muuttaa lapsen ymmärrystä omasta minästä ja suhteesta toisiin. Oppiminen on paljon muutakin kuin vain tiedollinen tai taidollinen ilmiö. (Lipponen ym. 2013b, 178-179.) Oppimista tapahtuu kaikkialla ja kaiken aikaa. Kun lapsi oppii, osaamiseen tulee eri ulottuvuuksia (Kronqvist 2017, 19).

Varhaiskasvattajien tehtävänä on suunnitella ja järjestää monipuolista ja tavoitteellista liikuntakasvatusta päivittäin hyödyntäen erilaisia ympäristöjä. Ympäristön tulee houkuttaa lapsia liikkumaan turvallisesti ja havaittavat esteet liikkumiselle tulee poistaa. Liikuntavälineitä tulee olla varhaiskasvatuksessa riittävästi ja ne tulee olla lasten saatavilla, jotta niitä voi hyödyntää myös omaehtoisessa leikissä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 25-27.) Aikuisen on oleellista antaa lapselle tilaa ja aikaa liikkua lapsen edellytysten mukaisesti, kun se on mahdollista. Liikunta voi koostua useammasta lyhyemmästä hetkestä päivän aikana. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 10-11.)

Liikuntahetkissä voi käyttää vaihtelevasti erilaisia ohjaamistyyliä. Komentotyyllisessä ohjaaja aikuinen näyttää tehtävän sekä ohjaa ryhmän suoritusta käskyttämällä. Harjoitustyyllisessä tehtävät on ennakkoon suunniteltu suorituspaikkoineen ja lapset tekevät harjoitteita omaan tahtiin joko yksin, pareittain tai ryhmässä, kuten esimerkiksi pistetyöskentelyssä ja kiertoharjoittelussa toimitaan. Ongelmanratkaisutyyllisessä harjoittelua ohjataan kysymyksiä esittämällä. Ohjaaja voi esimerkiksi kysyä, miten voisi hypätä mahdollisimman pitkälle ja lapset vastaavat liikkuen omaan tahtiin. Ohjatussa oivaltamisessa lapsille esitetään tehtävä, johon lapset saavat keksiä ratkaisua ensin itsenäisesti, jonka jälkeen ohjaaja johdattelee kysymyksillä halutun suoritusmallin löytymiseen. Lapset voivat tehdä myös omia esityksiä, jossa saavat itse valita aiheen, musiikin ja roolit. Yhteisen tekemisen ja kokeilujen pohjalta esitys muodostuu lasten liikkeistä ja tehtävistä. Riipumatta ohjaustyylistä, tulee aikuisen puheen olla selkeää ja täsmällistä kieltä. Ilmapiiriin tulee olla turvallinen ja lapsen omille oivalluksille, kokeiluille ja tutkimiselle olla tilaa. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2005, 20.)

Lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista luonnossa, voidaan vahvistaa ympäristökasvatuksen avulla. Samalla voidaan ohjata lapsia kohti kestävämpää elämäntapaa. Lähiluontoa sekä rakennettua ympäristöä voidaan hyödyntää sekä oppimisen kohteena että oppimisympäristönä. Retkeily ja ympäristön tutkiminen lasten kanssa on mukavaa ja mielenkiintoista ja tarjoaa lapsille tärkeitä kokemuksia. Eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen harjoittelu lisää luontotuntemusta ja lasten kanssa voi vaikka yhdessä etsiä tietoa heitä kiinnostavista asioista. Luonnolla on myös rauhoittava vaikutus ja siellä voi saada esteettisiä kokemuksia. Luontoa, eläimiä ja kasveja opetellaan kohteilemaan kunnioittavasti. (Opetushallitus 2018, 46 – 47.)

Lapsi nähdään aktiivisena toimijana ympäristössään ja hänellä on mahdollisuus itse vaikuttaa tapahtumien kulkuun (Lipponen ym. 2013a, 160). Uteliaisuus ja halu oppia uutta,

kerrata ja toistaa asioita on ominaista lapsille (Opetushallitus 2018, 22). Oppiminen tapahtuu lähikehityksen vyöhykkeellä eli lapsi harjoittelee asioita ja oppii selviytymään niistä yhä itsenäisemmin kun saa tukea sitä tarvitessaan. Lapsi oppii vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Piironen-Malmi & Strömberg, 76-77.) Lapsen toimijuuden tukeminen on yksi keskeisistä kasvatuksen tavoitteista (Lipponen ym. 2013a, 161). Tukemalla lasten toimijuutta, varhaiskasvattajat lisäävät heidän sosioemotionaalista hyvinvointiaan. Tunteiden muodostumisen kannalta lasten on tärkeää käydä läpi omia kokemuksiaan toimijuudestaan. Toimijuus muotoutuu vuorovaikutuksessa. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 61.)

Lapset ihmettelevät ja kyselevät asioita. Lasta tulee kuunnella sekä vastata sensitiivisesti hänen aloitteisiinsa, jotta lapsi rohkaistuu vuorovaikutukseen ja kokee tulleensa kuulluksi. Lasten käsityksiä kuuntelemalla ja myös kysymällä heiltä tarkentavia kysymyksiä voidaan tutustua lapsen kokemusmaailmaan sekä siihen tapaan, jolla lapsi selittää asioita itselleen. Kysymyksiin voidaan myös yhdessä hakea tietoa. Tutkiva oppiminen on mieluisaa lapselle ja siinä ihmetellään, kysellään, keksitään ja luodaan selityksiä yhdessä. Tällainen oppiminen osallistaa lasta ja kehittää itsetuntoa. (Lipponen 2017, 29.)

Vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Niitä tarvitaan, jotta voi ilmaista itseään ja ymmärtää muita. Ystävällisyyttä, hyviä tapoja sekä erilaisuuden myönteistä kohtaamista harjoitellaan. Ristiriitatilanteissa opetellaan rakentavia ratkaisutapoja, harjoitellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista ja asettumista toisen asemaan. (Opetushallitus 2018, 25.) Osallisuuden ja oppimisen kannalta oleellista on myös vertaisryhmä sekä kokemus kuulumisesta yhteisöön. Taitava varhaiskasvattaja osaa suunnitella kiinnostavaa, tavoitteellista ja sopivan haastavaa toimintaa lapsille. Tämä innostaa lapsia oppimaan lisää. Onnistumisen kokemukset kuuluvat jokaiselle lapselle. Varhaiskasvattajien tulee mahdollistaa lapselle iloitseminen omasta toiminnastaan ja itsestään oppijana. (Opetushallitus 2018, 22.)

Varhaiskasvattajan tulee jakaa tietoa liikunnan merkityksestä lapsen kehitykselle myös vanhemmille. Vanhempia myös rohkaistaan liikkumaan ja leikkimään yhdessä lapsen kanssa, jotta 3 tunnin liikunnan minimimäärä päivässä saavutettaisiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 32.) Vanhempien ja kasvattajien rooli lasten liikuntatottumusten omaksumisessa on ratkaisevaa. Arkiympäristön virikkeet ja lähipiirin myönteinen kannustaminen liikuntaan lisäävät liikkumisesta saatua positiivista kokemusta, joka motivoi liikkumiseen myös aikuisiällä. Vanhempien tulee olla tietoisia riskeistä, joita liikkumattomuus aiheuttaa. (Finne 2017, 15.)

Ulkotoiminnalla on lasten terveyteen ja hyvinvointiin positiivinen vaikutus. Sillä saadaan luotua puitteet eheyttävälle ja integroidulle oppimiselle. Se tukee lasten luontaista uteliaisuutta, toiminnallisuutta, vastuuntuntoa, kasvua ja kehitystä. Oppimista tuetaan kaikkien aistien kautta. Toiminta sisätiloissa saattaa olla usein hyvin meluisaa, mutta ulkoilutilanteissa meluhaitta yleensä pienenee ja lapset malttavat kuunnella paremmin aikuisia ja toisiaan. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 82, 151-152.) Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan ulkoilmaympäristöt ovat sisätilojen ohella merkittäviä oppimisympäristöjä lasten oppimisen kannalta. Ulkoilmaympäristöt tarjoavat lapsille monipuolisia toiminnallisia mahdollisuuksia, joita voidaan hyödyntää liikunta- ja luontoelämysten sekä oppimisen paikkana. (Opetushallitus 2018, 33.)

3 LAPSEN NÄKÖKULMA ULKOTOIMINNASSA

3.1 Lapsen kehitys pääpiirteittäin

Ihmisen kehitykselle on ominaista oma biologinen kaari. Eri kehityksen osa-alueet, kuten liikkuminen, kielen, havaintotoimintojen, älyllisten, sosiaalisuuden ja tunne-elämän toiminnot etenevät toisiinsa kietoutuneina. Viisi ensimmäistä elinvuotta on lapselle perustaitojen vakiinnuttamisen aikaa ja tämän jälkeen taidot alkavat monipuolistumaan ja vahvistumaan käyttämisen myötä. Liikkeet ovat monimutkaisten aivotoimintojen tuotetta. Kielen kehitykseen vaikuttavat yksilön taidot ottaa vastaan tietoa sekä säilyttää ja palauttaa sitä muistiin, tiedon muokkaaminen, käyttäminen ja tuottaminen sekä vuorovaikutustaidot. Lapsen koko kehityksen kannalta on oleellista aikuisten mentalisaatiokyky, joka on kykyä havaita kimmokkeita lasten käyttäytymisen taustalla ja reagoida niihin. Aikuisella tulee olla sensitiivinen kyky ohjata lasta, kun siihen on tarvetta. (Lastentarhanopettajaliitto 2019, 8.)

Jotta lapsen taidot ja kehitystaso voidaan ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa, tulee lapsi tuntea ja varhaiskasvattajan olla tietoinen kunkin ikäkauden kehitystehtävistä, opeteltavista taidoista ja lapsen valmiuksista. Lapsen kasvu ja kehitys on huimaa ensimmäisten ikävuosien aikana. (Karjalainen ym. 2020, 15-19.) Kehitys on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu monilla osa-alueilla samanaikaisesti. Hermostollinen kypsyminen mahdollistaa motoriikan kehittymisen ja myös kielelliset sekä sosiaaliset taidot alkavat karttua.

Motorinen kehitys on yksilön liikkeiden kehitystä, joka alkaa jo sikiövaiheessa ja jatkuu aikuisuuteen asti. Motoriset taidot voidaan jakaa karkeamotorisiin ja hienomotorisiin. Karkeamotoriikan kehittyessä opitaan hallitsemaan lihasryhmiä ja koordinoimaan lihastoimintoja. Hienomotoriikassa harjaannutetaan pieniä lihaksia, mikä lisää tarkkuutta ja täsmällisyyttä toiminnassa. (Karjalainen ym. 2020, 15-19.) Motoristen taitojen kehittyminen edellyttää hermoston kehittymistä, lihasten vahvistumista ja aistien yhteistyötä. Ne ovat tavoitteellisia, tahdonalaisten liikkeiden yhdistelmiä. (Sääkslahti 2018, 50–51.) Arkitoiimintoihin tarvitaan motoristen taitojen hallintaa. Ne jaetaan tasapaino- liikkumis- ja käsittelytaitoihin. Tasapainon ylläpito edellyttää sekä siihen vaikuttavien lihasten hallintaa että aistipalautteiden hyödyntämistä. Dynaaminen eli liikkumiseen vaikuttava tasapaino kehittyy vasta staattisen eli paikalla oloon vaikuttavan tasapainon jälkeen. Lapsi

tarvitsee harjoitusta tasapainoilussa pystyasennossa eri tasoissa ja suunnissa. (Numminen 2005, 109-115.)

Motorisia perustaitoja ovat käveleminen, juokseminen, hyppääminen, heittäminen, kiinniottaminen, potkaiseminen sekä lyöminen. Perustoimintojen tulisi olla sujuvia ennen kouluikää. Monet oppimisen ongelmat ja tarkkaavaisuushäiriöt ovat yhteydessä motoriaan ongelmiin. Siksi monipuolinen ja suunnitelmallinen liikuntakasvatus on tärkeää. Lisäksi se on lapsille mielekäs tapa ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä. Kun toiminta on suunniteltu lapsen taitoja vastaavaksi, se tuottaa mielihyvän kokemuksen lapselle ja ylläpitää motivaatiota liikkumiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 14.)

Sopiva fyysinen kuormitus vahvistaa jänteitä, sidekudoksia ja luukudosta. Hengitys- ja verenkiertoelimistön kannalta on tärkeää liikkua useita kertoja päivässä hengästymiseen asti. Koska lapset liikkuvat nykyisin vähemmän saamaansa ravintomäärään verrattuna, ylipainoisten lasten määrä kasvaa. Jo 10-20 % lapsista on ylipainoisia. Liikunnallinen elämäntapa omaksutaan varhain ja riittävä fyysinen aktiivisuus ehkäisee myös monia sairauksia. Erityisen tärkeää liikkuminen on pitkäaikaissairaille tai vammaisille lapsille, koska liikunta tukee toimintakyvyn ylläpitoa merkittävästi. Hyvät motoriset taidot ehkäisevät myös tapaturmia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 10, 13.)

Alle 5-vuotiailla runsas fyysinen aktiivisuus vaikuttaa motoriseen taitotasoon nostavasti. Fyysisestä aktiivisuudesta on hyötyä myös kognitiivisille toiminnoille. Sillä on vaikutusta viireystilaan, havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja keskittymiskykyyn, mitkä puolestaan vaikuttavat oppimiseen. Monipuolinen kehon käyttö ja tuntemus on tärkeää ja positiiviset kokemukset liikkumisesta tukevat persoonallisuuden kehittymistä. (Karjalainen ym. 2020, 15-19.)

Alle vuoden ikäiselle lapselle esineiden tavoittelu, kierähtäminen, ryömiminen, konttaaminen, istumaan ja seisomaan nousu sekä käveleminen ovat kehityksen kannalta tärkeitä. Lapsen kämmenen ja sormien motorikkaa kehittää esimerkiksi sormiruokailu, paperin rypistäminen ja repiminen sekä esineiden poimiminen. 1-2 vuotias osaa jo liikkua itsenäisesti. Tämänikäinen lapsi kävelee, juoksee, vetää ja työntää, heittää ja potkaisee. Itsenäinen syöminen ja pukeminen vaatii ehkä vielä harjoittelua. Ruokailua ja pukemista helpottavat käsien motorikkaa tukevat harjoitteet, kuten sormiväreillä piirtäminen, muoviluvaha-askartelu, hiekkakakut ja palikkarakennelmat. (Sääkslahti 2018, 155-158.)

Ikävuodet 3-5 ovat motoristen perustaitojen opetteluun kultaista aikaa ja lapsen pitää saada mahdollisuuksia kokeilla erilaisia liikkumismahdollisuuksia myös erilaisilla välineillä. Eri vuodenajan olosuhteet luovat hyvän mahdollisuuden eri toimintojen harjoittamiseen. Pyöräily, hiihto, uinti ja luistelu auttavat lasta kehittämään motorisia perustaitojaan. 6-8 vuotiaan lapsen fyysisen aktiivisuuden määrästä suurin osa muodostuu ulkoilemisesta. Lihasvoimalla liikkuminen edistää aivojen vireystilaa ja auttaa oppimisessa. 6-8 vuotias osaa jo soveltaa motorisia taitoja erilaisiin leikkeihin ja erilaisissa ympäristöissä liikkumiseen. Lapselle tulee tarjota vuodenaikojen mukaan vaihtuvat monipuoliset liikuntaympäristöt. (Sääkslahti 2018, 160-166.)

Myös lapsen kielellisen kehityksen vaihe tulee huomioida pedagogiikassa. Kielen kehityminen lisää mahdollisuuksia olla ymmärrettävässä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Lasta tulee rohkaista vuorovaikutukseen ikätasoisesti. (Hakamo 2011, 13 – 14.) Vastasyntynyt alkaa pian jokellella ja tarttua esineisiin pinsettiotteella. Kommunikoinnin harjoittelu alkaa heti syntymän jälkeen. Muutaman kuukauden ikäisenä lapsi oppii puheen rytmityksen, kuuntelee, vastaa puheeseen jokatteleamalla ja alkaa jäljitellä kuulemaansa. (Murphy 2010, 13-15.) Puheen kehitykselle vauva-aika on tärkeää aikaa. Aikuinen voi kasvattaa lapsen sanavarastoa sanoittamalla lapselle arkipäivän tilanteita ja tapahtumia. (Sääkslahti 2018, 35.)

Kiinnostus sanoja kohtaan herää lapsessa ennen ensimmäisen ikävuoden loppua. Lapsi osoittelee esineitä ja ihmisiä sekä alkaa toistella aikuisen käyttämiä sanoja tukien viestintää eleillä ja ilmeillä. Lapsi ymmärtää huomattavasti enemmän kuin pystyy itse ilmaistamaan. (Hakamo 2011, 13 - 14.) Vuoden täytettyään lapsen sanavarasto on laajuudeltaan vasta muutaman sanan ja kehittyä muutamalla sanalla silloin tällöin. Neurologien mukaan lapsen sanavaraston ollessa 50 sanaa kielen kehitys alkaa edetä nopealla vauhdilla. Puolitoistavuotiaan sanavarasto on keskimäärin 150 sanaa. Lapsi pystyy tuottamaan parin sanan lauseita, jotka on taivutettu pääosin oikein. (Murphy 2010, 30-31.) Aikuinen tukee kielen kehitystä toistamalla, vahvistamalla sekä sanoittamalla lapselle havaintoja ja tunteita. Kielenkehityksen tueksi sopivia apuvälineitä ovat kuvakirjat, lorut ja laulut (Hakamo 2011, 13 - 14).

Kaksivuotiaalla on jo taitoa yhdistellä sanoja, taivuttaa niitä tai keksiä ihan omia sanoja. Vähitellen lauseet pitenevät. Puhe on vielä sidoksissa ympäristöön. Kolmevuotiaan lapsen puhe on jo ymmärrettävää. Lapsi osaa kuvailla esineiden ominaisuuksia, tekemistä ja paikkoja. Sana- ja loruleikit ovat tässä iässä mieluisia. Myös lapsen muisti kehittyä ja

hän pystyy palauttamaan mieleensä asioita. Paljon toistoa sisältävät kertomukset tuntuivat mukavilta. Neljävuotiaan ilmaisut lähentelevät tarkkuudessaan jo aikuisen tasoa. Neljävuotias osaa kertoa tarinoita, keskustella ja kysellä. Loogiset ja monisanaiset lauseet onnistuvat ja hän kykenee kertomaan omista tunteistaan ja ajatuksistaan. 4-5 -vuotias pitää saduista, kertomuksista ja tietokirjoista. Esikouluikäinen kiinnostuu kirjaimista ja äänneistä. Hän osaa nimetä ja tunnistaa kirjaimia ja äänneitä. Kuusivuotias jaksaa keskittyä jo monivaiheisiin ja jännittäviin tarinoin. (Hakamo 2011, 14-15.)

Sosiaaliset taidot on yläkäsite vuorovaikutus- ja tunnetaidoille sekä kyvyille pitää puoliaan. Vuorovaikutustaitoihin lasketaan kuluvaiksi kommunikointi-, yhteisölliset- ja ongelmaratkaisutaidot. Tunnetaitoihin sisältyy itsesäätely, tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen sekä empatiakyky. Omien puolien pitäminen on tervettä itsekkyyttä. Omien oikeuksien, tarpeiden, mielipiteiden, käsitysten ja halujen ilmaisemista suoraan, tarkoituksenmukaisesti ja vilpittömästi niin, ettei kenenkään muun vastaavia oikeuksia loukata. (Koivunen & Lehtinen 2015, 175.)

3.2 Lapsen tarpeet ulkoilussa

Lain mukaan varhaiskasvatuksen tavoite on edistää lapsen kehitystä, kasvua ja hyvinvointia (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 3§). Varhaiskasvattajan tulee luoda olosuhteet, joissa lapsi saa monipuolisesti käyttää eri aistejaan ja käsitellä niiden kautta tulevia havaintoja ja kokemuksia. Monipuolisten tasapaino-, tunto- ja liikeaistimusten sekä näkö-, kuulo-, maku- ja hajuaistimusten lisäksi aikuinen ohjaa aistien kautta saatavan tiedon käsittelyssä. Lasta tulee rohkaista ryömimään, konttaamaan, seisomaan, kävelemään, juoksemaan ja hyppäämään. Pallon kanssa voi harjoitella heittämistä, kiinniottamista, potkaisemista ja lyömistä. Arjen tilanteet tulee hyödyntää niin, että ne tukevat liikkumista ja kehonkuvan muodostumista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 15.) Jotta lapsen taidot ja kehitystaso voidaan ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa, tulee lapsi tuntea ja varhaiskasvattajan olla tietoinen kunkin ikäkauden kehitystehtävistä, opeteltavista taidoista ja lapsen valmiuksista (Karjalainen ym. 2020, 15-19).

Liikuntakasvatuksen tulee olla lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista, mikä tukee lapsen fyysistä, psyykkistä, emotionaalista ja sosiaalista kehittymistä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 17). Kun lapsi saa myönteisiä ja positiivisia onnistumisen kokemuksia motoriikkaa vaativista harjoitteista, se vaikuttaa positiivisesti psyyken ja minäkuvan kehittymiseen. Lapsi oppii luottamaan omiin kykyihinsä ja tämä lisää aloitekykyä sekä

antaa rohkeutta tuoda omia toiveita ja tahtoa esille. Tätä kautta lapsen toimijuus kasvaa. Kun lapsen aloitteita ja kiinnostusta kuunnellaan ja suhtaudutaan positiivisesti, luodaan lapselle mahdollisuus kokeilla asioita kannustavassa ja turvallisessa ilmapiirissä, eikä lapsen tarvitse toimia uhkarohkeasti kasvattajan selän takana. (Sääkslahti 2018, 162-163.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osaston kanssa ovat antaneet suositukset lapsen varhaisvuosien fyysiselle aktiivisuudelle. Suosituksen mukaan lapsen fyysisen aktiivisuuden tulee olla vähintään kolme tuntia vuorokaudessa ja sen tulee koostua kuormittavuudeltaan monipuolisesta liikkumisesta. Suositus perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 13.)

Vuoden ikäisenä lapsi on koko ajan liikkeellä, kiinnostunut ympäröivästä maailmasta ja tutkii kaikkea mahdollista. Lapsen motoriikan kehittymisen kannalta leikkipuiston mahdollisuudet kiipeilyyn ja juoksuleikkiin ovat tärkeitä. Aikuisen tehtävänä on estää lasta putoamasta ja loukkaamasta itseään. Palloa heittämällä on hyvä harjoitella käden toimintaa. Lapsi heittää palloa ensin suorin käsivarsin mutta harjoituksen myötä oppii heittämään palloa kyynärpäitä koukistamalla. (Murphy 2010, 40-41.)

Pienten lasten kohdalla tärkeimpiä kehityksen kohteita ovat havaintomotoriset- ja motoriset perustaidot. 3-4 vuotiaan lapsen kohdalla tuetaan kehon hahmottamista. Tämä on edellytys motoristen perustaitojen harjoittamiselle. Tässä ikävaiheessa tulee huomioida erityisesti ja mahdollistaa ympäristöön tutustuminen sekä vuodenajan mukaan sopivalla välineellä liikkuminen. Lapsi kehittyy liikkujana oman aktiivisen liikkumisen, kokeilemisen ja aikuisen sensitiivisen ohjaamisen avulla. Kehitysvaiheeseen sopivia välineitä ovat lelut, pallot narut, huivit, hernepussit, erilaiset muunneltavat leikkialustat ja rakennelmat, kuten tunnelit, portaat ja pujottelurata. Nämä houkuttelevat lasta kokeilemaan, tutkimaan ja toistamaan liikettä. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 490.) 3-5 vuotiaiden lasten lihas- ja jännevoimaa kehittää kaikki toiminta, jossa hypitään, kiivetään, kannetaan, roikutaan työnnetään tai vedetään asioita. Mikäli lapselle on annettu mahdollisuus liikkua, hänen lihaksistonsa ja jänteensä on kehittynyt sopuoinnussa muun kehon kanssa. (Sääkslahti 2018, 43.)

Neljän ikävuoden jälkeen kehon hallinta kehittyy nopeasti. Motoriset taidot alkavat vaikiintua ja lapsi pystyy harjoittelemaan eri liikuntamuotoja, kuten pyöräilyä, luistelua ja hiihtoa. Pallopelit karkeamotoristen taitojen harjoitteluun ovat tässä iässä erityisen tärkeitä, jotta lapsi saa paremmat valmiudet hienomotoriikan kehittämiseksi. 5-6 vuotiaana

lapsi oppii hallitsemaan kehoaan sivusuunnassa. Lasta kannattaa tässä iässä houkutella liikuttamaan kehon oikeaa ja vasenta puolta, sekä etu- ja takapuolta. 6-8 vuotiaana lasta kehoitetaan liikuttamaan kyynerpäitä, ranteita, kylkiä, takareisiä, pohkeita ja nilkkoja. Käden karkeamotoriikkaa on hyvä harjoitella tässä iässä. Lasten tulisi jo tunnistaa kummalla kädellä tekevät asioita, jotka vaativat tarkkuutta. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 491.) 3-5 vuotiaiden tasapaino kehittyy nopeasti, mutta kaatumisiakin tulee vielä helposti. Kaatumiset antavat lapsen luustolle sen vahvistumiseen vaadittavaa tärähtelyä. 6-8 vuotiaat testaavat tasapainonsa rajoja ja normaaliin kasvuun kuuluvatkin pienet kaatumiset ja kolhut. (Sääkslahti 2018, 45-46.)

Jo kolmevuotiaana yksilöllinen tapa olla, toimia ja elää alkaa asettua yksilölle ominaiseen uraan (Telama ym. 2014). Ulkoleikit ovat kolmivuotiaan tyypillisin fyysisen aktiivisuuden lähde. Ulkona on sisätilaa vähemmän rajoituksia, jolloin lapsi pääsee käyttämään motorisia taitojaan paremmin. Fyysistä aktiivisuutta pystytään tukemaan huolehtimalla lapsen riittävästä ulkoilusta. 4-6 vuotiaana lasten motoriset taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Lapsi saa uusia mahdollisuuksia aktiiviseen toimintaansa. Ulkoleikit ovat edelleen merkittävin fyysisen aktiivisuuden lähde. Yksilölliset erot fyysisessä aktiivisuudessa alkavat näkyä, joten kasvattajan tulee huolehtia ja varmistaa toiminnallaan, ettei lapsen ulkona ole ole paikoillaan oloa. (Sääkslahti 2018, 126-127.)

Lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa ihmisiin ja ympäristöön. Oppimisessa yhdistyvät lapsen tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu koko ajan, esimerkiksi lasten havainnoidessa ja tarkkaillen ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Erilaisia tapoja oppia lapsille ovat leikki, liikkuminen, tutkiminen, työtehtävät, itseilmaisuuksien ja taiteellinen toiminta. Oppiminen toteutuu parhaiten, kun lapsi voi hyvin ja kokee olevansa turvassa. Oppimista edistävät positiiviset tunnekokemukset ja hyvät vuorovaikutussuhteet. (Opetushallitus 2018, 22.)

Lapset tarvitsevat tukea erityisesti keskinäisissä suhteissaan. Tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin lasten negatiivisia kokemuksia varhaiskasvatuksessa, nousi suurimmaksi negatiivisten kokemusten lähteeksi vuorovaikutus vertaissuhteissa toisten lasten kanssa. Tutkimus toteutettiin kyselynä 2-6-vuotiaille yhteensä 2500 lapselle. Mainittuja negatiivisia kokemuksia olivat muun muassa toisen lapsen töniminen, lyöminen, tappelu, pureminen ja kiusaaminen, joista kiusaaminen mainittiin yksittäisenä asiana useimmiten. Myös huono käytös kuten kiroilu, huutelu ja nimittely tai muu tuhmaksi luokiteltava toi-

minta mainittiin lasten vastauksissa. Negatiivisia kokemuksia liittyi myös päivittäisiin toimintoihin kuten nukkumaanmenoon, leikki-ilanteisiin ja ohjattuun toimintaan, sääntöihin sekä negatiivisiin tunteisiin kuten koti-ikävään. (Pihlainen ym. 2020, 2, 5-6.)

Lapsen sosioemotionaalista kehitystä muovaavat sisäinen temperamentti, impulsiivisuus ja tunnesäätelykyky sekä neurobiologinen kehitysedellytys kuten kielellisten taitojen omaksumisvalmius. Myös ympäristötekijöillä, kuten kasvatustyyllillä ja tarjotuilla oppimismahdollisuuksilla, on suuri merkitys sosioemotionaalisisessa kehitysprosessissa. Sosioemotionaalisen kehityksen tärkeitä tavoitteita ovat itsetuntemus ja itsetietoisuus, itsesäätely ja sosiaalinen tietoisuus, kuten empatiakyky sekä ihmissuhdetaidot ja vastuullinen päätöksentekokyky. Näillä sosioemotionaalisen kehityksen tavoitteilla on yhteys lapsen henkiseen ja fyysiseen terveyteen sekä erilaisiin käytösongelmiin. Varhaiskasvattajilla on merkittävä rooli lapsen sosioemotionaalisen kehityksen tukemisessa. Lasten sosioemotionaaliset taidot joutuvat aivan erityisesti koetukselle suurissa lapsiryhmissä. Jos näiden taitojen kehitystä ei kyetä lapsiryhmissä tukemaan, ovat lapset vaarassa tulla esimerkiksi syrjityksi, yksinäiseksi tai kiusatuiksi. Arkisilla toistuvilla toiminoilla on merkittävä rooli lasten sosioemotionaalisten taitojen tukemisessa. (Opetushallitus 2017, 7-8, 36.)

Mielikuvitusta tarvitaan omaksuessa uusia asioita, koska oppimisprosessi edellyttää uuden tiedon sitomista aiempaan tietoon. Mielikuvitusta pystyy kehittämään ja harjaannuttamaan uusilla havainnoilla, kokemuksilla ja elämyksillä. Lapsi rakentaa ympäristöään havainnoimalla sitä. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 75.) Leikki on lapsen tapa oppia, käsitellä ja omaksua asioita. Leikki myös lisää liikuntaa, sillä useat tutkimukset ovat todistaneet sen, että kun lapsella on mahdollisuus leikkiä vapaasti ja omaehtoisesti, lisääntyy fyysinen aktiivisuus. Ulkona leikkivät lapset ovat fyysisesti vahvempia kuin sisätiloissa aikaansa viettävät lapset. (Sääkslahti 2018, 133.)

3.3 Ulkotoiminnan merkitys ja mahdollisuudet lapsen näkökulmasta

Yksi ulkotoiminnan keskeisistä tavoitteista on saada lapset innostumaan monipuolisesti liikunnasta sekä iloitsemaan siitä. Ulkoilu ja liikunnalliset leikit kuuluvat varhaiskasvatuksessa kaikkiin vuodenaikoihin. Liikunta voi olla sekä ohjattua että omaehtoista. Liikuntakasvatuksen tavoitteita ovat säännöllisyys, lapsilähtöisyys, monipuolisuus ja tavoitteellisuus. Liikunta tukee kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Aktiviteettien tulee olla vaihtelevia kuormittavuudeltaan, esimerkiksi retkeilyä ja ohjattuja liikuntahetkiä. Riittävä

fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveelle kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Ryhmän kanssa liikkessaan lapsi oppii samalla vuorovaikutus- ja itsesäätelytaitoja. Huoltajien kasvatuskumppaneina lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajallaan. Varhaiskasvatukseen tulee edistää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, joita ovat muun muassa tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot. Lasta tulee ohjata liikkumaan sekä yksin, kaksin että ryhmän kanssa. Liikkumisen ohella lapsen motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on oleellista, jotta lapselle voidaan suunnitella juuri hänelle sopivaa liikuntaa. (Opetushallitus 2018, 47-48.)

Lapsiryhmä koostuu erilaisista yksilöistä ja jokaisella yksilöllä on oikeus saada onnistumisen kokemuksia ja iloa liikunnasta. Jokaisen tulee saada oppia uusia taitoja ja harjoittaa fyysistä aktiivisuutta muiden ryhmän jäsenten kanssa. Lasten taidoissa ja kiinnostuksenkohteissa on usein huomattavia eroja ja liikkumista saattavat vaikeuttaa myös erilaiset sairaudet tai vammat. Lasten yksilöllisyyteen tulee kiinnittää huomiota ja jokaiselle tulee tarjota mahdollisuus onnistumiseen ja uusien taitojen oppimiseen. (Huovinen & Rintala 2017, 410-411.) Jotta lasten liikunnalliset tavoitteet toteutuvat ja täyttyvät, kasvattajan on tunnettava lapsen kehityksen ja oppimisen ominaispiirteet ja sopeutettava oma toimintansa niihin. Päättävöitteena on auttaa lasta muodostamaan positiivinen suhde omaan kehoonsa samalla, kun tuetaan motoristen perustaitojen kehittymistä. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 486-490.)

Lapsen kyky hahmottaa omaa kehoaan luo perustan kehonkuvan syntymiselle, joka on keskeinen tekijä myönteisen minäkuvan syntymiselle. Tämä taas on edellytys terveen itsetunnon muodostumiselle. Vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa lapsi harjaantuu sosiaalisessa kanssakäymisessä. Myönteinen minäkuva ja terve itsetunto auttaa lasta leikkiessään huomiomaan muita säätelemällä omaa toimintaa ja tunteiden ilmaisua. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 14.)

Leikin merkitys on lapsen kehitykselle suuri (Karjalainen 2020, 289). Leikki motivoi lasta ja tuottaa hänelle iloa. Samalla lapsi oppii monia taitoja ja omaksuu tietoa. Leikin arvo lapselle tulee ymmärtää sekä, miten leikki tukee lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia. (Opetushallitus 2018, 22.) Leikki kehittää sosiaalisia taitoja ja kielellisiä kykyjä. Vuorovaikutus leikissä opettaa ymmärtämään ja säätelemään omia tunteita. Siinä koetaan ilon tunteita sekä käytetään mielikuvitusta ja luovuutta. Leikille tulee antaa tarpeeksi aikaa ja luoda sitä varten kiireetön ympäristö. Uutta lapsi oppii lähikehityksen vyöhykkeellä, jossa lapsi opettelee uusia asioita joko aikuisen tai taitavamman lapsen avulla.

Harjoittelun ja avun turvin lapsi sisäistää taidon ja osaa lopulta käyttää sitä myös itsenäisesti. (Karjalainen 2020, 289.) Lapsi tutkii ympäristöään ja kokeilee rajojaan. Hän opettelee hahmottamaan maailmaa leikin avulla (Karjalainen 2020, 27).

Leikki on lapselle tärkeä kehitystehtävä. Leikki harjaannuttaa lasta niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin. Taaperoikäiselle leikki on vielä ympäristöön, omaan kehoon ja esineisiin tutustumista. Taaperoikäinen seuraa muiden toimintaa oppiakseen. Mielikuvitusleikit tulevat kuvaan kielen kehittyttyä. Lapsi leikkii vielä useimmin itsekseen, mutta pikkuhiljaa leikki muuttuu rinnakkaisleikiksi, jossa lapset leikkivät rinnakkain omia leikkejään. Leikki muuttuu lasten kasvaessa rinnakkaisleikistä yhteisleikiksi. Roolileikit tulevat mukaan neljän ikävuoden kohdalla. Leikki muuttuu yhä pitkäjänteisemmäksi. (Koivunen 2009, 40.)

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan roolista leikkiin määritellään vuoden 2016 varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Varhaiskasvatuksen keskeinen työtapana on leikki. Henkilökunnan tulee tunnistaa tekijöitä, jotka rajoittavat leikkiä ja kehittää toimintatapoja ja oppimisympäristöjä, jotka edistävät leikkiä. Jokaisen lapsen tulee saada olla osallisena leikeissä taitojensa ja valmiuksiensa mukaan. Jotta tämä tavoite saavutetaan, aikuisten on turvattava lapselle leikin edellytykset ja ohjattava leikkiä tilanteen vaatimalla tavalla. Leikin kehittymistä tulee tukea tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä ohjata sitä osallistamalla leikkiin tai sivusta seuraamalla. Pedagogisessa toiminnassa erilaisia tilanteita voidaan rikastaa leikillä. (Opetushallitus 2016, 29, 39.) Leikkiin osallistuville on mahdollistettava siihen keskittyminen ja annettava leikkirauha. Lasten leikit saavat näkyä ja kuulua. Annetaan tilaa ja aikaa lasten omille leikin aloitteille, kokeiluille ja elämyksille. Kaikkia yhteisön jäseniä kannustetaan kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, luovuuteen ja omaan ilmaisuun. Annetaan mahdollisuus lasten ja aikuisten yhteiselle tekemiselle ja leikin ilolle. (Opetushallitus 2018, 30.)

Lapsella tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa häntä ja varhaiskasvatusyhteisöä koskeviin asioihin. Osallisuuden ytimessä on oikeus ilmaista oma mielipiteensä ja huomioimalla kaikkien mielipiteet päästä neuvottelemalla tyydyttävään lopputulokseen. Lasten näkökulma tulisi huomioida kaikissa arjen tilanteissa ja vuorovaikutuksessa. Lasten kuuleminen, ideoihin mukaan heittäytyminen ja osallisuuden mahdollistaminen voi vaatia varhaiskasvattajalta rohkeutta. Aikuisen tulee osata luottaa lapsiin toimijoina sekä olla kykenevä joustamaan riittävästi omista suunnitelmistaan, jotta voidaan toteuttaa ja suunnitella toimintaa yhdessä lasten kanssa. (Turja 2017, 45-54.)

Piha-alueet tarjoavat lapsille hyviä alustoja tasapainoiluun, juoksuun, hyppäämiseen ja pallonkäsittelyyn. Tasapainoilua pystyy harjoittamaan erilaisilla reunuksilla ja kivetyksillä. Korokkeet ja rappuset tarjoavat hyvät mahdollisuudet hypyille ja ikkunattomat seinät ja tasainen piha mahdollistavat pallonkäsittelytehtäviä. Kiipeilytelineisiin saa rakennettua erilaisia temppuratoja ja tehtävapistettä. Lapsen näkökulmasta urheilukentät tarjoavat lapsille mahdollisuuden kokeilla erilaisia liikuntalajeja. (Sääkslahti 2018, 203-204.)

Luonnossa on vähemmän aikuisten asettamia rajoitteita, jolloin lapsi pystyy kokeilemaan ja keksimään vapaammin asioita. Lapselle tulee antaa tilaa ja mahdollisuus keksiä. Luonnossa liikkuminen kehittää lasten tasapainoa. Se laittaa lasten kaikki aistit havainnoimaan ja aistimaan ympäristöä. Kun liikutaan luonnossa, aikuisella tulee olla näkö- ja kuuloyhteys jokaiseen lapseen. Päiväkodin vuosisuunnitelma auttaa henkilöstöä huomioimaan vuodenajat. Kun ohjattujen liikuntatuokioiden suunnittelussa huomioidaan riittävästi vaihtelu ja monipuolisuus, tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Vuosisuunnittelun avulla pystytään huomioimaan erilaiset liikuntasisällöt, ympäristöt, vuodenajat ja välineet. Pienikin ulkoiluajan porrastaminen antaa lapsille lisää tilaa fyysisesti aktiivisille leikeille ja paremman mahdollisuuden hyödyntää pihan leikkitelineitä. (Sääkslahti 2018, 167-208.)

Ulkona lasta houkuttelee liikkumaan esimerkiksi metsämaasto, tasainen kenttä, rinteinen piha, rappuset, kivetykset, telineet, keinut, puut ja pensaas, sekä vapaasti saatavilla olevat välineet, kuten hyppynarut, kuminauhat, laudat, vanteet pallot ja mailat. Mahdollisuuksia on monia. Aikuisten tulee kannustaa ja aktivoida lasta liikkumaan. Liikuntaleikeille annettu mahdollisuus, aika ja tila, antavat lapselle tilaisuuden toimia ja oppia uutta. Se tukee lapsen sosioemotionaalista kasvua. Kun aikuinen heittäytyy mukaan lasten aloittamaan leikkiin, se lisää koko ryhmän yhteenkuuluvuutta, tukee lasten oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Sääkslahti 2018, 173-175.)

4 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

4.1 Kehittämisen- ja toimintaympäristö

Kehittämistyön toimintaympäristönä on Turun pohjoisosassa sijaitseva Moisio päiväkotikoti. Tämän kunnallisen päiväkodin tiloissa toimii 4 lapsiryhmää aikuisineen. Lisäksi päiväkotiin kuuluu avointa toimintaa tarjoava ulkoleikkikerho, Moisio koululla sijaitseva eskariryhmä sekä puistotoiminta. Kehittämiskohteena on lasten hoidosta vastaavien henkilöiden pedagoginen toiminta ulkona.

Kehittämistyön toteuttamiseksi muodostettiin vapaaehtoinen kehittämissiimi, johon kuului päiväkodin johtaja, sekä yksi aikuinen jokaisesta päiväkodin ryhmästä. Kehittämistyö aloitettiin keväällä 2021 ja sitä jatkettiin talveen 2021 asti. Kesän aikana tehdyt henkilöstömuutokset vaikuttivat kehitystoimintaan siten, että puistotoiminnan edustaja jäi pois kehittämissiimistä syksyllä. Kehittämistyötä toteutettiin pääosin kehittämissiimin johdolla, joiden kanssa sovittiin tapaamisia Teamsin välityksellä. Koko henkilökuntaa osallistavissa vaiheissa, kehittämissiimin jäsenet toimivat oman ryhmänsä vastuuhenkilöinä ja kirjasiivat osallistamisen tulokset yhteiseen jaettuun kansioon. Kehittämissiimin kanssa sovittiin, miten ja missä päiväkodin ryhmässä kehittämissiimialueita testataan.

Päiväkotikoti sijaitsee rauhallisella alueella, jonka ympäristössä on metsiä, puistoja ja omakotitaloja. Päiväkodin piha koostuu kolmesta aidatusta alueesta. Alle 3-vuotiaiden ryhmällä on oma piha, jossa on kaksi keinua, hiekkalaatikko pienellä katoksella, liukumäki ja jousitettu kiikkulauta kahdelle lapselle. Heillä on myös oma varasto, jossa on pienemmille sopivia leluja. Muilla ryhmillä on yhteinen piha, jossa on kiipeilyteline ja liukumäki, puinen vene, tekonurmella päällystetty iso kumpare, kaksi hiekkalaatikkoa, joista toisen vieressä on katos sekä aidattu keinupiha, jossa on kaksi lautakeinua ja yksi rengaskeinua. Lisäksi pihalla on muutamia puita ja pensaita. Pihalla on varasto, josta löytyy pihaleluja, pyöriä, potkulautoja, pomppupalloja ja paljon muuta. Näiden varsinaisten ulkoilupihojen lisäksi päiväkodilla on aidattu kenttäpiha, jonka reuna on hieman metsäinen. Kenttäpiha ei ole säännöllisesti varattuna ryhmille, vaan sitä saa käyttää sen ollessa vapaana. Ulkoilussa on mahdollisuus hyödyntää lähialueen metsää sekä alueella sijaitsevia leikki- ja puistoja.

Päiväkodin ryhmät saattavat ulkoilla eri aikoina. Myös ruokailuissa on ryhmäkohtaista vaihtelua. Aamupala tarjotaan pääosin kahdeksalta, jonka jälkeen osalla ryhmistä on

aamupiiri. Aamupiirin jälkeen on joko ohjattua toimintaa sisätiloissa tai lähdetään ulos. Useammissa ryhmissä ulkoilua varten lapset on jaettu pienryhmiin, jotka ulkoilevat eri aikoina. Lounas tarjoillaan 11-12 välillä. Iltapäivällä välipala tarjoillaan klo 14 ja sen jälkeen siirrytään sisätouhujen loputtua ulkoilemaan. Ryhmät ulkoilevat joustavasti pääosin 9-11:30 ja 15-17 välillä. Ulos pyritään menemään joka säällä paitsi pakkasrajan ylittyessä tai kun on annettu yleinen myrskyvaroitus.

Ulkoilun suunnittelu on ollut ryhmäkohtaista ja siinä esiintyy erilaisia käytäntöjä. Ulkoilun suunnitteluun käytetty aika riippuu ryhmän henklöstöstä sekä lapsiryhmästä. Esimerkiksi ulkoleikkikoulua ja puistotoimintaa toteutetaan ulkona, joten niissä kaikki suunnittelu kohdistuu pääosin ulkotoimintaan. Muissa ryhmissä ulkotoiminnan suunnitteluun panostetaan vaihtelevasti. Ilo liikkua -materiaalia on osalla ryhmistä käytössä, mutta ulkotoiminnalle ei ole vielä asetettu yhteisiä pelisääntöjä suunnittelun ja toteutuksen suhteen.

4.2 Kehittämistehtävä ja -tavoite

Päiväkodin toiminnassa on huomattu, että aikuisen rooli helposti vaihtuu ulos mentäessä. Pedagogista toimintaa tulisi tarjota lapsille koko hoitopäivän ajan, mutta ulkoilussa aikuisten rooli saattaa painottua enemmän valvojan puolelle kuin osallistavaan toimintaan, jossa ollaan aidosti läsnä lapsille ja osataan tarttua hetkeen. Vaihtelua toimintavoissa ja näkemyksissä on päiväkodin sisällä sekä työntekijäkohtaisesti. Myös Pajusen sadutuksen avulla tehdyssä kvalitatiivisessa tutkimuksessa on saatu samansuuntaisia tuloksia. Siinä lapset kuvasivat aikuisen roolia ulkoleikeissä eniten tarkkailijana ja valvovana silmänä. Lapset kuvailivat aikuisten katsovan sivusta, kun lapset leikkivät. Muita aikuiselle annettuja rooleja olivat ristiriitojen ratkaisija, turvan antaja, aikataulusta huolehtija, leikin tukija ja leikkikaveri. (Pajunen 2013, 28-30.)

Kehittämistyön tarkoituksena on auttaa päiväkodin henkilökuntaa orientoitumaan ulkoiluun kokopäiväpedagogiikan näkökulmasta, lisätä pedagogisen toiminnan toteutumista ulkoillessa sekä yhtenäistää toimintatapoja ja näkemyksiä. Pihan tulee olla olennainen osa oppimisympäristöä. Tavoitteena on lisätä suunnitelmallisuutta ulkotoiminnassa. Kehittämistyön avulla pyritään muuttamaan aikuisen roolia valvojasta osallistavampaan toimintaan. Lisäksi kehittämistehtävänä on toimintatapojen ja näkemysten yhtenäistäminen sekä päiväkodin sisällä että työntekijäkohtaisesti.

Kehittämistehtävän tarkoitus on auttaa päiväkodin henkilökuntaa tiedostamaan erilaisia rooleja, joita heillä on ulkotoiminnassa ja samalla rikastuttaa sekä heidän omaa käsitystään ammattitaitonsa moniulotteisuudesta että haastaa heitä kehittymään valitsemillaan alueilla. Tarkoitus on myös auttaa ulkotoiminnan suunnittelussa, jotta vuoden 2016 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tavoitteeksi asetettu laaja-alainen oppiminen mahdollistuisi.

Laaja-alainen oppiminen määritellään tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudeksi. Laaja-alaiseen oppimisen alueita ovat, ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Nämä osaamisalueet tulee näkyä oppimisen eri alueilla. Varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu oppimisen eri osa-alueiksi kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. (Opetushallitus 2016, 21-22.) Näiden oppimisalueiden taustalla ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen sekä uskonnollis-katsomuksellinen tiedonala (Sääkslahti 2018, 199).

Tavoitteena oli syventää henkilökunnan tietoisuutta eri oppimisen osa-alueiden sisällystä, jotta toiminnan suunnittelu ulkoilun osalta helpottuu ja siihen saadaan monipuolisuutta. Lisäksi voidaan varmistua siitä, että kaikki oppimisen osa-alueet tulevat huomioituiksi toiminnassa. Kehittämistyö painottuu kahdelle eri osa-alueelle: aikuisen rooliin ulkoilussa sekä ulkotoiminnan suunnitteluun. Tavoitteiden saavuttamiseksi aloitimme ensin ulkotoiminnan nykytilan kartoittamisella sekä aikuisten että lasten näkökulmasta. Ryhmäkohtaiset tiimit pääsivät ideoimaan kehityskohteita sekä äänestämään niistä parhaat. Näiden pohjalta lähdimme kehittämään työkaluja, joiden avulla voimme pyrkiä kehitystehtävässämme mainittuja tavoitteita kohti.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Kehittämismenetelmät

Toimeksiantoa toteutimme toiminnallisella menetelmällä. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu käytännön toteutuksesta ja kirjallisesta raportista. Se tavoittelee käytännön toiminnan ohjeistamista tai järjestämistä, ja tuloksena on tuotos tai toiminta. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Tässä opinnäytetyössä käytännön toteutus sisältää yhteistyön henkilökunnan kanssa sekä valmiin tuotoksen. Kirjallista raporttia työstimme koko prosessin ajan.

Nykytilanteen kartoittamiseen käytettiin SWOT -menetelmää, jossa kirjataan nelikenttään käsiteltävän ilmiön (aikuisten rooli ja pedagoginen toiminta ulkoilussa) sisäiset vahvuudet (Strengths) ja heikkoudet (Weaknesses) sekä ulkoiset mahdollisuudet (Opportunities) ja uhat (Threats). Nelikentän vasempaan puoliskoon sijoitetaan myönteiset ja oikeaan negatiiviset asiat. Yläosa kuvaa nykytilaa sekä sisäisiä asioita ja alapuoli tulevaisuutta ja ulkoisia asioita. (Salonen ym. 2017, 58.) Näin saadaan selville nykytilassa piilevät ongelmat ja vahvuudet sekä kartoitetaan mahdollisuuksia ja uhkia tulevan toiminnan suhteen. SWOT-analyysi toteutettiin koko kasvatushenkilökunnan kanssa. Ensin asia käsiteltiin ryhmäkohtaisissa työtiimeissä, jonka jälkeen niitä tarkasteltiin koko päiväkodin laajuisesti. Analyysin tulosten pohjalta henkilökunta ideoi kehityskohteita aikuisten ulkotoimintaan liittyen.

Ideointimenetelmäksi valikoitui versio Toimintopuu- menetelmästä, joka on suomalainen muunnos englanninkielisestä Think-Pair-Share -menetelmästä (Howard 2015; Summa & Tuominen 2009, 35-36). Toimintopuussa jokainen kirjaa ensin itsenäisesti konkreettisia toimintaehdotuksia paperille. Sen jälkeen valitaan ideoista tärkeimmät. Tässä vaiheessa ehdotukset viedään ideapuuhun kaikkien nähtäville. Ideapuuhun tuotuihin ehdotuksiin tutustutaan itsenäisesti ja niistä valitaan sovittu määrä parhaita ideoita. Omista ideoista saa valita vain yhden. Nämä ideat kirjataan paremmuusjärjestyksessä. Valittuja ideoita järjestellään ja ryhmittellään mahdollisia päällekkäisyyksiä yhdistämällä ja karsimalla. Lopuksi keskustellaan ovatko kaikki tyytyväisiä ja miten edetään jatkossa. (Summa & Tuominen 2009, 35-36.)

Käytimme Toimintopuu -menetelmää työssämme soveltuvin osin. SWOT-analyysin tulosten pohjalta ryhmäkohtaisissa työtiimeissä mietittiin 3 kehitettävää asiaa henkilöä

kohden ja jokainen työtiimi valitsi tuotetuista ideoista/kehityskohteista 3 parasta. Keräsimme jokaiselta ryhmältä nuo 3 ideaa, joista laadimme äänestyslomakkeen. Jokainen työntekijä sai osallistua parhaiden ideoiden äänestykseen laittamalla ideat tärkeysjärjestykseen, jonka mukaan kehityskohteiksi oli tarkoitus valita henkilökunnan mielestä parhaat ideat.

Samaan aikaan työtiimit pohtivat, miten oman ryhmän lapset saadaan mielekkäimmin osallistettua projektiin. Tätä varten vanhemmilta piti saada lupa. Lupakysely toimitettiin vanhemmille Wilman välityksellä. Mikäli viesti ei vanhempaa tavoittanut, henkilökunta sitoutui kyselemään vanhemmilta luvat tavatessaan heitä tuonti- ja hakutilanteissa. Lapsilta saatuja ideoita ja toiveita hyödynnettiin lopullisten kehityskohteiden kehittämisessä. Kun kaikki kehityskohteet oli saatu selville, voitiin valita kehitystyössä käytettävät menetelmät. Päiväkodista valittiin pilottiryhmät, joissa uusia toimintatapoja kokeiltiin ennen niiden laajempaa käyttöönottoa, jotta saimme tehtyä tarvittaessa niihin muutoksia.

Lasten näkökulman huomioimista projektissa oli toivottu toimeksiantajan puolelta. Aikuisten näkemysten lisäksi projektin vastuuhenkilöt kartoittivat lasten näkemyksiä siitä, mitä asioita lapset toivoivat aikuisten tekevän pihalla. Tätä varten pyysimme tutkimuslupa vanhemmilta. Yli 3-vuotiaiden ryhmissä lapsia voitiin suoraan haastatella, kun taas alle 3-vuotiaiden ryhmässä aikuiset havainnoivat, mistä aikuisen kanssa toimimisesta lapset pitivät eniten. Kehitystiimin kanssa yhdessä mietittiin, miten ja missä laajuudessa lapsia osallistetaan. Lasten ja aikuisten tulokset yhdistettiin ja niiden pohjalta tehtiin päätökset asioista, joihin pyritään vaikuttamaan kehittämistyön avulla.

Kehittämistyössä hyödynnettiin dialogista vuorovaikutustapaa. Dialogisuudessa arvostetaan jokaisen näkemyksiä ja pyritään ymmärtämään toisen näkökulma sekä ollaan avoimia uusille asioille (Vilen ym. 2008, 86). Muokkasimme kehittämistyötä sen kaikissa vaiheissa henkilöstöltä tulevien aloitteiden ja ideoiden perusteella. Tavoitteena oli avoin keskustelu ja aktiivinen ongelmien ratkaiseminen. Kun ihminen kokee tulleensa kuulluksi, hän kuuntelee myös muiden näkemyksiä ja tämä johtaa muutokseen. Ihmisenä kasvu ja kehittyminen on kuitenkin hidas prosessi ja siksi myös työyhteisön kehittyminen ja kypsyminen vie aikaa. (Juuti 2013, 151 – 153.)

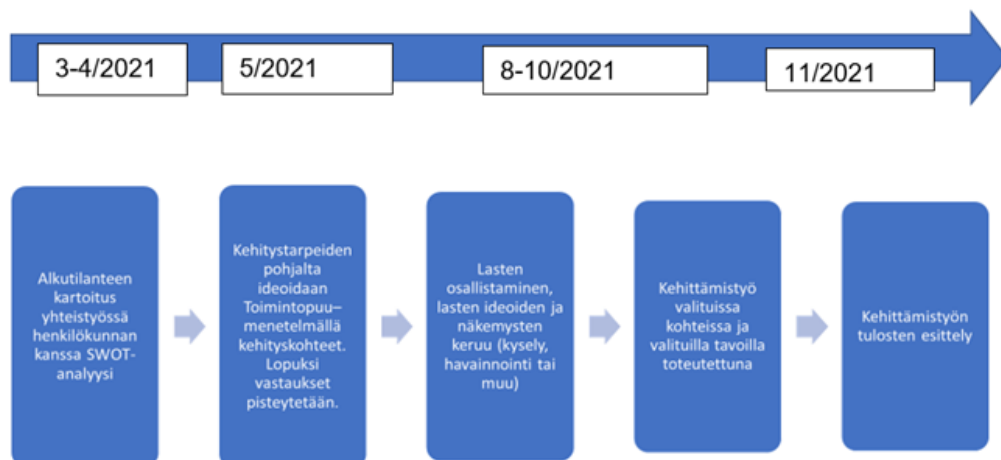
Toinen periaate, jota noudatimme kehittämistyössä, oli osallistaminen. Tarkoitus oli osallistaa mahdollisimman paljon henkilökuntaa ja auttaa heitä itse löytämään ratkaisuja ongelmiin. Osallistavassa päätöksenteossa henkilöstö saa kommentoida ja arvioida asioita

jo suunnitteluvaiheessa. Näin he pääsevät vaikuttamaan jo alusta asti. (Juholin 2008, 149.)

Henkilökunnan osallistaminen alussa tapahtui fasilitointi-menetelmällä. Fasilitoinnilla tarkoitetaan ryhmälähtöistä työskentelyä. Tarkoituksena on edistää ryhmän luovuutta ja saada kaikkien asiantuntemus yhteiseen käyttöön. Tavoitteena on ajan tehokas käyttö ja tuloksellisuuden varmistaminen. Fasilitointi perustuu ajatukselle, että ryhmä itse on paras asiantuntija. Ryhmälähtöinen työskentely edellyttää, että joku keskittyy ryhmäprosessien valmisteluun ja tukemiseen, eli toimii fasilitaattorina. Fasilitoinnin työkaluiksi on kehitetty monia erilaisia menetelmiä. Käytämme tässä opinnäytetyössä ideointimenetelmää, sillä sen keinoin nostetaan ryhmän luovuutta ja kuullaan kaikkien ehdotuksia. Fasilitointi-menetelmä edellyttää jonkun toimimista fasilitaattorina, eli henkilönä joka toimii puolueettomana, valmistelee toiminnan ja pitää kaikki ohjaket käsissään. (Summa & Tuominen 2009, 8-9,14.) Meidän tehtävänäme fasilitaattoreina oli kasvattaa ryhmän kyvykkyyttä ja viedä käsiteltävää asiaa kohti määränpäättä. Me ohjasimme tilannetta vaihe vaiheelta: mitä tehdään, kauanko aikaa on käytettävissä ja mitä kirjataan ylös.

Kehittämistyön tuloksena aloitettiin kokopäiväpedagogisen toiminnan juurruttaminen työyhteisöön ja tuotettiin päiväkodin käyttöön apuvälineitä, jolla tavoitteet on mahdollista toteuttaa. Päiväkodin henkilöstö jatkaa toiminnan juurruttamista ja sen toteutumista seurataan säännöllisesti.

5.2 Kehittämistyön prosessi

Kuva 1. Kehittämistyön eteneminen vaiheittain ja aikataulus.

Kehittämistoiminta koostuu eri vaiheista, joita ovat kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideointivaihe, suunnitteluvaihe, toteutus, tuotos, arviointivaihe ja päätösvaihe. Päätösvaiheessa implementoidaan tulokset käytäntöön sekä huolehditaan levityksestä. (Salonen ym. 2017, 50.) Kehittämistyö toteutettiin toimintatutkimuksena, jossa osallistettiin henkilökunta kehittämistyöhön. Osallistavat menetelmät mahdollistavat pääsyn myös henkilökunnan hiljaiseen tietoon, ammattitaitoon ja kokemukseen. (Ojasalo ym. 2014, 58.)

Koska kehittämistyö kohdistuu henkilökunnan toimintatapojen ja asenteiden muuttamiseen, on tärkeää saada laajasti henkilökunta mukaan jo projektin suunnitteluvaiheessa. Päiväkodin johtajan lisäksi kokosimme jokaisesta ryhmästä yhden aikuisen mukaan projektiin. Näistä vapaaehtoisista aikuisista muodostui kehittämistiimi, jonka kanssa koонуimme Teamsin välityksellä. Kehittämistiimin palaverit sovimme pidettäväksi perjantaisin lasten päiväunien aikaan klo 12:30-13:30, jotta mahdollisimman monella olisi mahdollisuus osallistua niihin.

Aluksi oli tärkeää saada kuva siitä, millaisena päiväkodin henkilökunta kokee tilanteen tällä hetkellä ja mihin toivottaan muutosta. Ensimmäisessä palaverissa, maaliskuussa 2021, esittelimme sekä kehittämistyön aiheen että alkutilanteen kartoitusta varten tehtävän SWOT -analyysin. Päätimme yhdessä, miten SWOT -analyysin tekeminen aikuisen ulkotoimintaan liittyen toteutetaan, sekä keskustelimme lasten osallistamisen mahdollisuudesta. Alkutilanteen kartoittamiseksi sovimme kehittämistiimin kanssa, että jokainen käy oman ryhmän aikuisten kanssa läpi kehittämistyön aiheen sekä SWOT -analyysin kysymykset aikuisen ulkotoimintaan liittyen, joihin he vastaavat yhdessä oman ryhmän aikuisten kanssa. Sovimme, että kunkin ryhmän vastaukset kirjataan jaettuun kansioon ja laadimme vastausten perusteella yhteenvedon, joka käsiteltiin myöhemmin kehittämistiimin palaverissa.

SWOT -analyysin mukaan henkilökunta koki vahvuudeksi päiväkodin pihan koon ja sen jakamisen mahdollisuuden. Lisäksi ulkoilu tapahtuu porrastetusti, jolloin paikalla on pienempi lapsiryhmä kerrallaan. Henkilökunta koki, että ulkoilusta on puhuttu jo aiemminkin, joten siitä on tullut tiedostetumpaa toimintaa. Osa aikuisista on aktiivisesti mukana leikeissä, toiminnassa ja lasten aktivoinnissa. Vahvuudeksi koettiin myös lasten havainnointi. Lapset ovat hyvin liikkuvaisia ja keksivät hyvin yhdessä eri leikkejä. Lasten kanssa on helppo lähteä retkille ja lähiympäristön monipuolisuus mahdollistaa sen hyödyntämisen. Piha tarjoaa monipuoliset leikkimahdollisuudet. Päiväkodilla on tarkoituksenmukaiset pihasäännöt, eikä turhista nipoteta. Henkilökunta on sallivaa ja lasten ideat pystytään

usein mahdollistamaan. Lapsia kannustetaan liikkumaan ja heille luodaan puitteet pitkäkestoiseen toimintaan.

Heikkoudeksi koettiin se, että osa aikuisista on passiivisia ulkona ja piha- ja liikuntavälineet kaipaavat päivitystä. Ohjatun toiminnan määrä ja hetkeen tarttumattomuus koettiin heikkoudeksi. Piha ei tarjoa riittävästi varjopaikkoja ja näköyhteyttä ei ole koko alueelle. Henkilökunta kokee heikkoudeksi sen, että lasten tarpeet ovat moninaisia. Henkilökunnan riittävyys huolestuttaa. Koululla sijaitsevan esikoulun käytössä oleva koulun piha koettiin iltopäivisin tylsäksi ympäristöksi. Myös se, että lapset hakeutuvat omaehtoisesti heitä kiinnostavaan paikkaan, jolloin aikuisjohtoista toimintaa on harvemmin, koettiin heikkoudeksi.

Vastauksista käy ilmi, että vaikka päiväkodissa on käyty keskustelua aiemminkin pihatoinnasta, henkilökunnalla ei ole selkeää yhtenäistä kokemusta vahvuuksista ja heikkouksista. Osa kokee saman asian vahvuutena ja osa heikkoutena. Kyselyn perusteella kävi ilmi, että tälle toimeksiannolle on selkeä tarve.

Pihatoiminnan kehittämisen tarjoamiksi mahdollisuuksiksi toivottiin aktiivisuuden ja toiminnallisen oppimisen lisääntymistä. Ulkopedagogiikasta saa tulla tärkeä osa päiväkodin päivittäistä pedagogiikkaa ja toimintaa voidaan viedä yhä enemmän ulos. Piha nähdään monipuolisena oppimisympäristönä ja toiminnalla on selkeät tavoitteet ja yhtenäisen ohjeistuksen avulla voitaisiin ulkoilua hyödyntää oppimiseen. Ulkoilusta halutaan lapsille mielekästä. Pihaleikkejä ja pelejä voidaan opettaa lapsille, jolloin lasten leikkivarasto laajenee. Kehittämistoiminnan toivotaan tuovan tähän vielä lisää monipuolisuutta. Mahdollisuudeksi koetaan aikuisten läsnäolon lisääntyminen, passiivisten lasten aktiivisuuden lisääntyminen ja kiusaamistilanteiden loppuminen.

Uhaksi arveltiin lasten mielikuvituksen ja päättelykyvyn vähenemistä, jos aikuinen ohjaa enemmän toimintaa sekä ulkoilun näyttäytyminen ei-tietoisena toimintana silloin, kun aikuinen ei sitoudu ottamaan aktiivista roolia. Lisäksi uhaksi koettiin sääntöjen luomat rajat sekä valvonnan puutteellisuus. Uhaksi koettiin myös se, että toiminta saattaa muuttua suorittamiseksi ja henkilöstöresurssit yhä haastavammiksi.

Mahdollisuuksia oli henkilökunnan mukaan huomattavasti uhkia enemmän, mikä oli toimeksiannon kannalta hyvä asia. Mahdollisuudet kuvastavat henkilökunnan toiveita kehittämistyölle ja pyrimme vastaamaan niihin. Otimme huomioon myös henkilökunnan uhaksi kokemat asiat, jolloin pystyimme tekemään tuotoksesta mahdollisimman selkeän ja käyttökelpoisen työkalun, joka helpottaa arjen työtä.

Toisessa palaverissa huhtikuussa kävimme läpi saadut SWOT-analyysin tulokset, joiden pohjalta oli tarkoitus kussakin päiväkodin ryhmässä keksiä 3 ideaa aikuisen ulkotoiminnan kehittämiseksi. Nämä ideat listattiin ja laadittiin äänestyslomake, jotta koko henkilökunta saisi äänestää. Tarkoitus oli, että eniten ääniä saaneet vaihtoehdot valittaisiin kehityskohteiksi. Päätimme myös, että lapset osallistettaisiin kartoittamalla heidän toiveitaan aikuisen ulkotoimintaan liittyen. Lasten osallistamisen tapa oli ryhmän aikuisten päätettävissä. Sovittiin aikataulut sekä lasten osallistamiselle, aikuisten äänestykselle että tulosten kirjaamiselle. Kolmannessa kesäkuussa pidetyssä palaverissa todettiin, että aikataulu oli ilmeisesti ollut liian tiukka ja, ettei kaikilta ryhmiltä oltu vielä saatu tuloksia aikuisten äänestyksestä tai lasten osallistamisesta. Päätimme antaa lisää aikaa, kävimme vielä ohjeet läpi ja sovimme, että käsittelemme tuloksia seuraavassa palaverissa, joka pidettäisiin elokuussa.

Lapsilta kysyttiin heidän ajatuksiaan liittyen aikuisen pihatoimintaan. Lapsiryhmät toteuttivat kyselyn joko haastattelemalla, havainnoimalla tai pohtimalla asiaa yhdessä. Lapsilta kysyttiin, miten he haluaisivat aikuisten toimivan ulkona. Lapset toivoivat aikuisten leikkivän heidän kanssaan. He toivoivat aikuisten antavan keinussa heille vauhtia ja tekevän hiekkakakkuja hiekkalaatikolla. Aikuinen voi auttaa lasta hyppäämään korkealle ja huolehtia lapsista. Lapset toivoivat jalkapalloa oikeilla säännöillä, sählyä, hippaa, ravintolaleikkiä, vesileikkejä, kiipeilyä, yökylä päiväkotia ja tempuradan rakentamista yhdessä. Lapsilta tuli myös hyviä ideoita ulkotoimintaan: kioskileikki, kasvien istuttaminen, tehtävärata, liikennekaupunki ja piilos-leikki. Lapset listasivat parhaimmiksi paikoiksi pihalla liukumäen, karusellin ja kenttäpihan. Lapset esittivät lisäksi toiveitaan pihan uudistamiseen. He toivoivat eläimiä vierailulle, kiikkulautaa, vaijerikeinua, uima-allasta, poreammetta ja purkkakonetta.

Lasten vastaukset erosivat hieman riippuen lapsen iästä. Pienemmät lapset toivoivat enemmän aikuisen läsnäoloa leikissä, kun taas isommat toivoivat aikuisia ennemminkin ohjaamaan erilaisia leikkejä ja pelejä. Ulkoleikkikoulu oli kysynyt myös, miten lapsi näkee aikuisen ulkoilussa. Vastaukset olivat ihania: ”Leikkii”, ”Pitää auttaa lapsi kiipeämään puuhun”, ”Aikuisen pitää nähdä lapset”, ”Antaa vauhtia”, ”Leikkii hippaa ja lauletaan”, ”Auttaa tekemään kakun” ja ”Antaa luupin”. Jo pelkästään näistä lasten vastauksista saimme koottua monta tärkeää roolia aikuiselle ulkoiluun roolilomakettamme varten.

Elokuun palaverissa käytiin läpi saadut lasten havainnointien ja haastattelujen tulokset, aikuisten äänestystulokset, esiteltiin kyselyjen pohjalta laadittuja erilaisia aikuisen rooleja ulkoilussa sekä jaettiin muutama ajatus ulkoilmapedagogiikkaan liittyen. Sovittiin myös,

millaisia kehittämistyökaluja aletaan kehittämään, jotta asetettuihin tavoitteisiin päästäisiin.

Aikuisten äänestystuloksissa kärkiviisikkoon päätyivät liikuntapäivä, erilaiset ohjatut leikit, muiden ulkoalueiden hyödyntäminen, liikuntavälineiden hyödyntäminen/liikuntaleikit sekä lasten ideat paremmin käyttöön. Kolme vähiten pisteitä saanutta kehittämisideaa olivat heittäytyminen hetkeen (vaihtuva aktivaattorirooli), ryhmäjako ulkoilussa ja rakenteluleikit. Kaiken saamamme materiaalin ja palautteen pohjalta lähdimme pohtimaan, minkälainen kehittämistyökalu tukisi parhaiten kasvattajaidentiteetin kehittymistä ulkoilussa sekä pedagogisen toiminnan toteutumista pihalla. Päädyimme siihen tulokseen, että kasvattajien olisi hyvä tiedostaa, miten moninainen rooli heillä on ulkoilussa sekä antaa heille apuvälineitä toiminnan suunnitteluun. Tämän pohjalta syntyi idea aikuisten roolilomakkeesta, josta saisi valita omat henkilökohtaiset kasvukohteet sekä osaamisen alueisiin liittyvistä apukorteista, jotka auttavat ulkotoiminnan suunnittelussa.

Seuraavassa kahden viikon päähän sovitussa palaverissa esiteltiin raakaversiot kehittämistyökaluista, jotka sisälsivät aikuisen roolilomakkeen, osaamisalueiden apukortit toiminnan suunnitteluun sekä ideoita päiväkodin yhteisiin liikuntahetkiin. Sovittiin, että ainakin kahdessa ryhmässä kokeillaan aikuisen roolilomakkeen toimivuutta ja käytetään apukortteja ulkotoiminnan suunnittelussa. Päiväkodin yhteiseksi ulkotoiminnaksi sovittiin lokakuussa toteutettava liikuntapäivä, jota suunnittelemaan valittiin kunkin ryhmän liikuntavastaavat.

Seuraavassa kehittämistiimin palaverissa koottiin palautetta kehittämistyökaluihin liittyen ja päätettiin niihin tehtävistä muutoksista ennen laajempaa käyttöönottoa koko päiväkodissa. Kehittämistyökalut koettiin hyvinä, eikä niihin nähty tarvetta tehdä muutoksia. Koska palaveriin pääsi osallistumaan vain noin puolet kehittämistiimistä, päätimme pyytää muilta tiimiläisiltä palautetta kirjallisesti sähköpostin välityksellä. Sovimme myös, että lähetämme kaiken kehittämämme materiaalin sähköpostitse joka ryhmälle, jotta niitä voidaan ottaa käyttöön koko päiväkodin laajuisesti.

6 TUOTOS

6.1 Aikuisten ulkotoiminnan roolilomake

Lasten osallistamisesta saatujen vastausten ja aikuisilta keräämämme tiedon pohjalta syntyi ajatus aikuisen roolilomakkeesta ulkoilussa. Lukiessamme läpi saatuja vastauksia ja palautteita sekä tutustuessamme teorialtietoon, meille valkeni, miten moninainen aikuisen rooli ulkoilussa onkaan. Varsinaisen toiminnan kehittämisen ohella on tärkeää tukea myös jokaisen kasvattajan henkilökohtaista kasvuprosessia ja auttaa häntä tiedostamaan ja kehittämään eri puolia itsessään.

Keräsimme aluksi lasten vastausten pohjalta erilaisia aikuisen rooleja ulkoilussa, joita olivat esimerkiksi auttaja, huolehtija, leikkikaveri, leikittäjä, läsnäolija ja ohjaaja. Sen jälkeen poimimme erilaisia ulkotoiminnan rooleja aikuisten kehittämisideoista sekä SWOT-analyysistä. Lopuksi kävimme läpi opinnäytetyössämme olevan teoriapohjan ja poimimme sieltä löytämämme aikuisten roolit ulkoilussa. Rooleja tuli listattua yhteensä 62 kappaletta. Tarkoitus on, että valinnanvaraa löytyy ja jo lukemalla erilaiset roolit läpi, kasvattajalle muodostuu kuva ulkotoiminnan roolien rikkaudesta. Kokeiluvaiheessa emme vielä ryhmitelleet rooleja, emmekä avanneet tarkemmin eri roolien sisältöjä.

Halusimme, ettei lista vaikuta sellaiselta, jonka toteuttamiseen ei kenelläkään olisi resursseja. Tästä syystä laadimme listaan sarakkeen, johon varhaiskasvattaja rastittaa ensin roolit, jotka jo kokee hallitsevansa. Sen jälkeen laajasta valikoimasta valitaan kaksi kehityskohdetta syyskaudelle. Syyslukukauden loputtua lomakkeeseen tehdään lyhyt itsearvio kehityskohdeena olleista rooleista. Kevätlukukaudelle valitaan kaksi uutta kehityskohdetta ja keväällä käytävään kehityskeskusteluun mennessä kirjataan oma arvio kehittymisestä. Johtajan kanssa on sovittu, että roolilomaketta käydään läpi jokaisen kanssa henkilökohtaisessa kehityskeskustelussa, joka pidetään keväällä.

tin kehittymistä, tutustutaan omaan historiaperspektiiviin, opetellaan hyväksymään ihmisten moninaisuutta ja erilaisuutta, vahvistetaan ajantajua sekä opetetaan vastuullisuutta omasta ja muiden mediaan liittyvästä hyvinvoinnista. Ilmaisun monet muodot tulostettiin siniselle paperille ja se sisältää materiaalia, jonka avulla vahvistetaan lasten suhdetta ja kiinnostusta musiikkiin, tarjotaan kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa omasta työstä, spontaanista ilmaisusta, yhteisestä suunnitteluprosessista sekä ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksia kuvallisista viesteistä. Kasvan, liikun ja kehittyn -osaamisaluekortti tulostettiin keltaiselle paperille ja siihen koottiin materiaalia, joka kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, tukee monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia, antaa valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Kielten rikas maailma -osaamisaluekortti tulostettiin punaiselle paperille ja siihen kerättiin materiaalia, joka vahvistaa lasten kielellisiä taitoja ja valmiuksia sekä kielellisen identiteetin kehittymistä.

Kuva 3. Osaamisaluekortit.

Osaamisaluekorttien pohjalta suunnittelimme erilaisia leikkejä toimintakorteiksi, joiden avulla pihatoiminnasta saadaan tavoitteellisempaa. Toimintakortit tulostetaan osaamisaluekorttien mukaan koodatulle värilliselle paperille ja laminoidaan, jolloin niitä voidaan säilyttää pihalla monen ryhmän saatavilla. Toimintakortteja varten on tehty lomake, johon kirjataan, mikä korteista toimii ja mikä ei. Näin kortteja on helppo muokata ja vaihtaa sen mukaan, mikä koetaan toimivaksi.

Kuva 4. Toimintakortit.

Suunnittelimme erilaisia vaihtoehtoja päiväkodin yhteiseen ulkotoimintaan, ja kehittämistiimin kanssa niistä toteutettavaksi valikoitui päiväkodin yhteinen liikuntapäivä. Liikuntapäivää varten jokainen ryhmä kehitti yhdessä lasten kanssa liikunnallisen rastin ohjeineen osaamisaluekortteja hyödyntäen. Myös ulkoleikkikoulu ja koululla oleva eskari tulivat mukaan projektiin. Päätettiin, että lasten kanssa kuljetaan rastilta rastille ja ulkoleikkikoulu tekee oman rastinsa matkan varrelle metsään, siirryttäessä koulun ja päiväkodin välillä. Liikuntapäivä suunniteltiin pidettäväksi lokakuussa 2021 ja sitä suunnittelemaan valittiin kunkin päiväkotiryhmän liikuntavastaavat. Päiväkodinjohtaja on listannut erilaisia vastuurooleja, joita olisi hyvä olla päiväkodissa. Yksi näistä rooleista on oman lapsiryhmän liikuntavastaava ja tähän rooliin on päiväkodin jokaisesta lapsiryhmästä saanut ilmoittautua vapaaehtoiseksi yksi aikuinen.

6.3 Kehittämistyökalujen arviointi

Kyselimme palautetta kehittämistyökaluille kehittämistiimin palaverissa. Aikuisen roolilomake koettiin monipuolisena ja hyödyllisenä. Kehittämistiimin palaveriin osallistuneiden mielestä lomakkeella mainitut roolit kuvaavat hyvin työn vaatavuutta. Heidän mielestään on hengästyttävää nähdä paperilla, miten moninainen varhaiskasvattajan rooli on. Olimme ennen palaveria miettineet, pitäisikö rooleja jotenkin ryhmitellä tai avata enemmän. Mietimme myös, pitäisikö eri rooleista koota jonkinlainen visuaalinen esitys, jotta ne olisi helpompi hahmottaa. Kehittämistiimin palautteen perusteella lomake koettiin kuitenkin helppokäyttöiseksi ja selkeäksi, eivätkä he kaivanneet visualisointia. Roolit koettiin myös niin selkokielisiksi, ettei niiden tarkoituksen syvemmälle avaamiselle koettu tarvetta. Roolilomake koettiin hyväksi ja konkreettiseksi työkaluksi ammatillisessa kasvussa ja itsearvioinnissa. Kehittämistiimi oli yksiselitteisesti sitä mieltä, että lomakkeesta on

helppo löytää oman ulkotoiminnan kehittämiskohde ja lomakkeen käyttö on helppoa. Heidän mielestään roolilomake voitaisiin ottaa käyttöön nykyisessä muodossaan päiväkodin laajuisesti. Heidän mielestään oli myös hyvä, että lomake on mukana johtajan kanssa vuosittain käytävissä henkilökohtaisissa kehityskeskusteluissa.

Alunperin olimme nimenneet roolilomakkeen roolikartaksi. Se nimenä kuitenkin toi mieleen lastensuojelusta tutun vanhemmuuden roolikartan. Koska meidän lomakkeesamme ei ollut vastaavaa visualisointia, päätimme jättää kartan nimestä kokonaan pois tämän kehittämistyökalusta ja päädyimme kutsumaan sitä roolilomakkeeksi.

Eri osaamisalueiden kortit koettiin monipuolisiksi, hyviksi ja käteviksi työvälineiksi toimintaa suunnitellessa. Kehittämistiimi koki, että ne tulisi olla käytössä jokaisessa ryhmässä. Ehdotettiin myös, että ne voisivat toimia ikäänkuin huoneentauluina, joista voi käydä aina tarvittaessa katselemassa vinkkejä monipuolisen toiminnan suunnitteluun. Heidän mielestään ne voisivat olla oivallinen apuväline myös opiskelijoiden kanssa. Kenelläkään ei ollut parannusehdotuksia näihin kortteihin, joten päätimme laittaa ne sellaisinaan sähköpostilla joka ryhmään, josta jokaisen ryhmän on helppo tulostaa kortit itselleen värikoodin mukaan.

7 POHDINTA JA ARVIOINTI

7.1 Kehittämistyön arviointi

Kehittämistyöllä oli useita tavoitteita: auttaa päiväkodin henkilökuntaa orientoitumaan ulkoiluun kokopäiväpedagogiikan näkökulmasta, lisätä pedagogisen toiminnan toteutumista ulkoillessa, sekä yhtenäistää toimintatapoja ja näkemyksiä. Muutosta tavoiteltiin aikuisen rooliin ja toimintaan liittyen, jolloin aikuisen rooli vaihtuu valvojasta aktiiviseksi toimijaksi ja ulkotoiminnan suunnittelijaksi.

Onko päiväkodin henkilökunnan keskuudessa sitten tapahtunut muutosta tavoitteena olleissa asioissa? Kehitimme kyllä apuvälineitä ulkotoiminnan suunnittelun helpottamiseksi ja henkilökohtaisen kasvun tueksi, mutta kehittämistyön vaikuttavuus työyhteisöön riippuu pitkälti siitä, miten aktiivisesti kehittämistyökalut otetaan käyttöön ja seurataan niiden käyttöä millään tavalla. Päiväkodin arki on hektistä, eikä ylimääräiselle toiminnalle jää aikaa. Mikäli työkaluja ei koeta arjen käytäntöjä tukeviksi, eikä niitä oteta aktiivisesti käyttöön, jää niiden vaikuttavuuskin vähäiseksi.

Pedagogisesti laadukkaan ulkotoiminnan suunnittelun tueksi kehitimme tiiviissä yhteistyössä Moisio päiväkodin henkilöstön kanssa roolilomakkeen, osaamisaluekortit, sekä toimintakortit. Näitä hyödyntämällä henkilökunta pystyy suunnittelemaan lasten tarpeisiin vastaavaa ulkotoimintaa. Tuotokset ovat syntyneet vasta kehittämistyön loppuvaiheessa, eikä niitä ole ehditty vielä testaamaan käytännössä koko päiväkodin laajuisesti. Vaikka kehittämistiimiläiset ovatkin kokeneet sekä työkalut että kehittämistyön hyödyllisiksi, on uusien työtapojen juurruttaminen työyhteisöön vielä kesken. Kuitenkin, koska saimme kehittämistiimiin edustajan päiväkodin jokaisesta ryhmästä, voi kehittämistyöllä katsoa olleen vaikutusta jokaiseen lapsiryhmään jossain määrin. Jonkin verran vaikutusta on myös ollut itse kehittämisprosessilla. Henkilökunnan osallisuus on projektissa toteutunut laajasti. Myös lapset on otettu mukaan prosessiin. Lapsilta tulleita ideoita on hyödynnetty toimintakorteissa ja koko ajatus roolilomakkeesta lähti liikkeelle lapsilta saaduista vastauksista. Osallistuminen kehittämistyöhön on auttanut kehittämiskohteiden tiedostamista työyhteisössä.

Päiväkodin johtajan kanssa käymässämme loppupalaverissa arvioitiin asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Johtajan mukaan tietoisuus ulkopedagogiikasta on lisääntynyt ja

siihen on tietoisesti kiinnitetty huomiota. Toimintaa on viety ulos ja ajatus kokopäiväpedasta on tullut tutummaksi. Ulkopedagogiikan suunnittelu on edelleen hyvin ryhmäkohtaista ja kehittymistä on syytä jatkaa edelleen. Toimintaa voisi viedä ulos vielä rohkeammin ja esimerkiksi sopia, että aamupiiri pidetään ulkona kerran viikossa joka ryhmässä.

Johtajan mukaan liikuntapäivä oli onnistunut ja myös lasten osallisuus toteutui siinä. Se oli koettu helpoksi toteuttaa. Jatkossa koko päiväkodin liikuntapäiviä on suunnitelmassa järjestää kahdesti vuodessa sekä syksyllä että keväällä. Johtajan mielestä kehittämissuunnitelma on ollut selkeä ja palaverit on ollut säännöllisesti. Kehittäminen on ollut hänen mielestään monipuolista ja erilaisten tehtävien kautta tietoisuus on laajentunut. Kehittämistyö on hänen mukaansa tukenut arjen pedagogista toimintaa ja ajattelua. Kätevää on myös ollut, että kaikki käsitelty materiaali on löytynyt yhteisestä kansioista, jotta niihin on voinut palata ja tarkistaa asioita. Osanottajia palaverissa on toisinaan ollut kiireen tai muun syyn vuoksi vähän ja ehkä asiaa olisi voinut pitää tiimeissä ja päiväkodin laajuisesti enemmän esillä esimerkiksi viikkopalaverissa. Myös syvempää keskustelua henkilökunnan kesken olisi voinut käydä aiheeseen liittyen enemmän.

Työyhteisön ja toimintatapojen kehittäminen on pitkäjänteinen prosessi kuten myös ammatti-identiteetin muodostuminen ja uudenlaisten roolien omaksuminen. Roolilomake tullaan ottamaan käyttöön osana henkilökohtaisia kehityskeskusteluja. Eri roolien lukeminen jo sinänsä auttaa tiedostamaan paremmin kasvattajan laajaa tehtäväkenttää ulkoilussa. Koska lomakkeesta pitää valita kaksi henkilökohtaista kehittämiskohdetta, haastaa se ammatilliseen kasvuun. Työntekijästä itsestään riippuu, miten motivoitunut oman toiminnan kehittäjä hän on. Jotkut haluavat ehkä keskittyä kehittämään itseään enemmän kuin toiset. Koska roolilomake käsittää vain yksittäisiä sanoja, eikä niiden syvällisempää avaamista, roolien soveltamisen laajuus ja syvyys riippuu työntekijän omasta kyvystä ymmärtää käsitteitä. Jonkintasoista ammatillista pohdintaa jokaisen täytyy lomakkeen pohjalta kuitenkin tehdä, mikä tukee orientoitumista pedagogiseen toimintaan myös ulkoilussa. Lomakkeita testataan osana kehityskeskusteluja keväällä 2022, joten vasta silloin voidaan todeta, miten ne siinä toimivat käytännössä.

Toimintatapojen yhtenäistämistä varten olemme tuottaneet apuvälineitä ulkotoiminnan suunnitteluun. Ryhmien henkilökunnasta riippuu, miten laajasti niitä otetaan käyttöön. Toivomuksemme on, että ne olisivat aktiivisessa käytössä joka ryhmässä, vaikka seuranta ulkotoiminnan suunnittelulle ei ole. Voimmekin vain todeta, että osaamisalueiden kortit sekä toimintakortit ulkoiluun hyödyttävät eniten niitä, jotka ottavat ne aktiivisesti käyttöön.

Henkilökunnan toimintakulttuurin muuttaminen on haasteellista. Henkilöstön sitoutuminen sekä johtajan vahva tuki kehittämistyössä loivat toimintakulttuurin muutokselle otollista maaperää. Työntekijät olivat sitoutuneet työhön ammattinimikkeestä riippumatta. Sitoutumista, muutoshalukkuutta ja aktiivisuutta kuvastaa esimerkiksi roolilomakkeen ottaminen osaksi kehityskeskustelua sekä aktiivinen osallistuminen kehittämistoimintaan.

Vuorovaikutus toimi kehittämistiimin, päiväkodinjohtajan ja meidän välillä hyvin. Koska kehittämisprosessi tapahtui lapsiryhmässä tapahtuvan työn lisänä, se aiheutti toisinaan haasteita aikataululle. Jotta saimme kaiken tarvittavan tiedon, jouduimme hieman joustamaan aikatauluissa ja antamaan kehittämistiimille lisäaikaa. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut kokonaisaikatauluun. Se, että kehittämistiimi ja päiväkodinjohtaja sitoutuivat kehittämisprosessiin ja osoittivat aktiivisuutta kiireestä huolimatta, teki prosessista erityisen hedelmällisen. Muokkasimme suunnitelmiamme kehittämistiimiltä tulleiden ideoiden mukaan luottaen heidän ammattitaitoonsa. Meidän roolimme oli lähinnä mahdollistaa kehittyminen ja henkilökunnan harteille jää sen toteutus käytännössä. Ulkopedagogiikkaa on tarkoitus pitää aiheena esillä päiväkodissa 1-2 kertaa vuodessa, mikä auttaa asioiden pysymistä mielessä ja muistuttaa olemassaolevasta materiaalista, jotta kehittyminen ja saavutettujen tavoitteiden ylläpito mahdollistuu myös tulevaisuudessa.

7.2 Ammatillinen kasvu ja kehittämisen etiikka

Ammatillisen kasvun näkökulmasta opinnäytetyömme on antanut meille paljon eväitä toimiessamme varhaiskasvatuksen opettajina. Kehittämistyön prosessin aikana olemme ymmärtäneet, miten tärkeää on aikuisten toiminta pihalla kokopäiväpedagogiikan toteutumisen kannalta. Opinnäytetyö on avartanut silmiämme näkemään ja ymmärtämään niitä moninaisia mahdollisuuksia paremmin, joita ulkotoiminta tarjoaa lapsille. Myös aikuisen toiminnan moniulotteisuus on puhutellut meitä ja tuntuu siltä, että vinkkejä omalle ammatilliselle kasvulle ja kehittymiselle riittää vuosiksi eteenpäin.

Lähempi tutustuminen varhaiskasvatuslakiin sekä muihin määrääviin asiakirjoihin on auttanut muodostamaan kokonaisvaltaisempaa kuvaa laadullisista ja sisällöllisistä vaatimuksista varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen opettajan työ on niin monipuolista ja vaativaa, ettei siinä koskaan tule täysin valmiiksi. Ymmärrystä on karttunut siitä, mitä kaikkia puolia tulisi omassa työskentelyssä vielä kehittää. Teoriapohjasta olemme saaneet paljon sekä uutta että vanhan perustan päälle rakennettavaa tietoa. Se on auttanut

meitä kiinnittämään huomiota oleellisiin asioihin ulkoilussa ja näkemään sen loputtomat mahdollisuudet lasten kasvun ja kehityksen tukemisessa.

Tietoperustan kirjoittamiseen käytetyissä lähteissä noudatimme lähdekriittisyyttä ja tekstissä on viitattu asianmukaisesti käytettyihin lähteisiin. Juuri oikeiden lähteiden valinta ja löytäminen on ollut haasteellista ja joissain kohdin koemme onnistuneemme siinä paremmin kuin toisissa. Lasten haastattelut ja havainnoinnit on toteutettu päiväkodin henkilöstön toimesta ja vanhemmilta on saatu tähän lupa. Kenenkään henkilöllisyys ei ole käynyt ilmi missään vaiheessa. Osallistuminen on ollut vapaaehtoista.

Olemme oppineet yhteistyön jaloja taitoja. Varhaiskasvatuksen opettaja työskentelee tiimissä ja siksi on ollut hyvä tehdä myös kehittämisprojektia yhdessä parin kanssa. Toimeksiantajan toiveita olemme pyrkineet ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan ja olemme myös monesti miettineet, miten ilmaisemme asiat, jotta osaamme antaa tarpeeksi tilaa kehittämistiimin ideoille ja asiantuntijuudelle. Henkilökunnan toiminnan kehittäminen on herkkä tehtävä, jossa on tärkeää auttaa työyhteisöä tunnistamaan itse kehityskohteitaan ja sitä kautta saada heidät sitoutumaan muutostyöhön. Mikäli muutostarve ei nouse henkilökunnasta, kehittämistyöhön voi olla hankala löytää motivoituneita osallistujia. Ulkopuolisen tarjoamat ratkaisut saattavat jäädä liian irrallisiksi sekä soveltamatta ja juurruttamatta käytäntöön.

Saimme konkretisoitua oppimamme asiat, kun testasimme itse käytännössä eri rooleja ja tapoja toimia luomamme roolilomakkeen avulla. Kiinnitimme huomiota omissa työyhteisöissä aikuisten tapaan toimia pihalla ja havaitsimme, että toimeksiantajan kehityskohteeksi nostama aikuisen liiallinen valvojan rooli ei ole ainoastaan heidän haasteensa. Aiempia tutkimuksia aikuisen roolista ulkoilmapedagogiikan toteuttajana ei juuri löytynyt, mutta opinnäytetöitä aiheesta on tehty runsaasti, joten voi päätellä, että ongelma koskettaa monia ja siihen halutaan saada muutosta.

Ammatillinen kasvumme ei tapahtunut ainoastaan ulkopedagogiikan saralla, vaan tiimin kokemus lasten havainnoimisesta, yhteisestä tekemisestä lasten kanssa ja toiminnan suunnittelusta opetti meille, miten arvokkaan asian parissa pääsemme työskentelemään ja miten meidän omat valitamme vaikuttavat lasten kokonaisvaltaiseen kasvuun ja kehitykseen sekä luovat pohjaa heidän tulevaisuudelleen elinikäisen oppimisen tiellä.

Muutamia tietoteknisiä ongelmia on matkan varrelle mahtunut, joiden ylitse olemme kuitenkin päässeet ja oppineet uusia taitoja. Tapaamiset on toteutettu Teams-sovelluksella, jonka käytössä olemme harjaantuneet projektin kuluessa. Tietotekninen osaaminen on

tärkeää myös varhaiskasvatuksen opettajan työssä, jossa yhteistyö vanhempien ja muiden lapsen hyvinvoinnin ja hoidon toteuttamiseen liittyvien tahojen kanssa toteutetaan usein etäyhteydellä.

Lasten ja henkilökunnan osallisuus on projektissa toteutunut laajasti. Lapset ovat saaneet olla ideoimassa haluamiaan toimintoja, joita on hyödynnetty toimintakorteissa ja heidän toiveistaan on myös koottu erilaisia aikuisten rooleja. Itse asiassa koko idea aikuisten roolilomakkeeseen syntyi lapsilta tulleiden vastausten pohjalta. Ihmettelimme, miten hienosti lapset osasivat nimetä toiveitaan ja aikuisen eri rooleja ulkoilussa! Ajattelimme, että olisi tärkeää myös aikuisen ymmärtää, miten tärkeissä ja erilaisissa rooleissa hän on suhteessa lapseen ja siksi halusimme lähteä tukemaan sisäistä prosessia, jonka tavoitteena on ammatillinen henkilökohtainen kasvu. Kerättyämme roolit lasten vastauksista, keräsimme ne myös aikuisille teetetyistä SWOT-analyysistä ja ja sen pohjalta tehdyistä kehittämisideoista. Olemme näihin kyselyihin osallistaneet koko varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja kehittämistyö on ollut vahvasti yhteinen projekti.

Olemme toimineet läpinäkyvästi ja kehittämistiimin kanssa yhdessä pohtineet ratkaisuja kehittämistehtäviin sekä pyytäneet toiminnastamme palautetta. Avoimuus niin lapsilta kuin aikuisilta tulleille ideoille on ollut meille tärkeää. Olemme pyrkineet tekemään prosessin mahdollisimman vaivattomaksi päiväkodin henkilökunnalle, jotka joutuvat muutenkin hektisen arjen keskellä suoriutumaan moninaisista tehtävistä. Aikataulujen kanssa olemme tarvittaessa joustaneet ja antaneet lisäaikaa, mikäli on näyttänyt siltä, ettei sovittuja asioita pystytäkään hoitamaan määräpäivään mennessä. Olemme myös valmistautuneet jokaiseen palaveriin etukäteen, jotta ne olisivat mahdollisimman selkeitä sekä lähettäneet koosteen tärkeimmistä asioista sähköpostilla. Viestinnässä riittää silti kehitettävää ja aina voi asiat ilmaista vielä tarkemmin ja paremmin. Myös sen arviointi, kuinka yksityiskohtaisia ohjeita kaivataan ja kuinka pitkästi kannattaa asioita avata, jotta ne jaksetaan lukea läpi tai kuunnella, kehittyy varmasti ajan myötä. Pääosin kehittämistiimiläiset olivat kuitenkin ymmärtäneet ohjeistukset oikein ja antaneet palavereista hyvää palautetta.

Olemme pyrkineet kohtelemaan kehittämistiimiläisiä tasa-arvoisina ja tunnistaneet heidän ammattitaitonsa ja asiantuntemuksensa tuoman arvokkaan lisän tiimin. Kaikki projektissa tuotettu oleellinen tieto on ollut jaetussa kansiossa kaikkien kehittämistiimin jäsenten saatavilla. Palavereihin valmistautuessamme meillä on ollut ehdotuksia projektin etenemiselle, joista on yhdessä keskusteltu kehittämistiimissä sekä päätetty, miten edetään. Olemme rohkaissheet tiimiläisiä myös korjaavan palautteen antamiseen. Ilmapiiri on

ollut avoin ja luottamuksellinen koko projektin ajan ja olemme tarjonneet apua sekä vastailleet kysymyksiin aktiivisesti. Projekti on ollut yhdessä toteutettu retki, jonka tuotosta ei olisi syntynyt ilman hedelmällistä yhteistyötä päiväkodin henkilökunnan ja lasten kanssa.

7.3 Kehittämistyön jatkoideat

Roolilomake otetaan mukaan ensimmäisen kerran kehityskeskusteluihin keväällä 2022. Toki lomakkeet ovat jo käytössä sitä aiemmin henkilökohtaisesti, mutta silloin saadaan tietoa, miten lomake toimii keskustelussa johtajan ja henkilöstön välillä. Myöskin laajempi lomakkeiden käyttöönotto päiväkodissa saattaa poikia muutosehdotuksia. Lomakkeen ottaminen mukaan kehityskeskusteluihin velvoittaa koko henkilöstön ottamaan sen käyttöön, mikä lisää kehittämistyön vaikuttavuutta henkilökohtaisen ammatillisen kasvun ja kehittymisen apuvälineenä.

Osaamisaluekorttien osalta toiveemme on, että ne otetaan aktiivisesti käyttöön ryhmissä ja että tätä kautta ulkotoiminta monipuolistuu entisestään. Ehkä jatkossa kehittämiskohde onkin se, että henkilökunta saadaan aktiivisesti hyödyntämään ulkotoiminnan suunnittelussa tuottamiamme työkaluja. Toimintakorttien testaus on vielä kesken ja niitä varmasti kehitetään ja kortteja vaihdellaan vielä moneen kertaan. Jotkut kehittämissiimiläiset lupasivat laittaa jatkossakin ideoita hyväksi todetuista ulkotoimintaideoista ylös ja niistä tehdään toimintakortteja, jotta hyvät ideat saadaan paremmin koko päiväkodin käyttöön. Ehkä kortteja voisi myöskin kehittää niin, että eri ikäisille olisi selvästi erilaisia leikkejä tarjolla ja joka ryhmässä voisi olla juuri omalle ryhmälle sopivat toimintakortit käytössä. Tällä hetkellä muutamissa korteissa on kyllä sovellus isommille ja pienemmille, mutta ei suinkaan kaikissa.

Mielenkiintoista olisi myös tehdä seurantakysely sekä henkilökunnalle että lapsille, miten he kokevat ulkotoiminnan vaikka puolen vuoden kuluttua ja miten aikuisen rooli on muuttunut siinä. Kehittämistyökalut on tarkoitus juurruttaa osaksi päiväkodin toimintaa. Kehittämistyön tuloksista saatua materiaalia ja uusia toimintatapoja kerrataan säännöllisin väliajoin 1-2 krt/toimintavuodessa. Kehittämistyön tuotokset sisällytetään myös uusien työntekijöiden perehdytykseen. Päiväkoti on luvannut arvioida kokopäiväpedagogiikan toteutumista ulkotoiminnassa säännöllisin väliajoin sekä kehittää arviointiin sopivat metodit.

Vaikka kehittämistyö tehtiinkin kohdennetusti Moision päiväkodille, kehittämistyökaluista hyötyvät muutkin varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Mikäli kehittämistyökalut koetaan hyvinä ja toimivina päiväkodin arjessa, niitä voisi suositella myös muihin päiväkoteihin käyttöön otettaviksi. Sekä aikuisen roolilomake että osaamisaluekortit hyödyttäisivät ihan jokaista varhaiskasvatuksen ammattilaista.

LÄHTEET

- Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Euroopan komissio 2021. Varhaiskasvatus ja päivähoito. Viitattu 26.10.2021. https://ec.europa.eu/education/policies/early-childhood-education-and-care_fi
- Finne, J. 2017. Liikkuva lapsi, terveempi aikuinen. Helsinki: Fitra Oy.
- Fonsen, E.; Lahtinen, L.; Sillman, M. & Reunamo, J. 2020. Pedagogical leadership and children's well-being in Finnish early education. Educational Management, Administration & Leadership, 1-16. Viitattu 28.7.2021. <https://tuhat.helsinki.fi>
- Hakamo, M. 2011. Puhekuplia. Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. Helsinki: Lasten keskus.
- Heinonen, H.; Iivonen, E.; Korhonen M.; Lahtinen N.; Muuronen, K.; Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Howard, M. 2015. Think Pair Share Explained. Viitattu 4.3.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=wW87rihT38I>
- Huovinen, T & Rintala, P. 2017. Yksilön huomioiminen liikuntapedagogiikassa. Teoksessa Liikuntapedagogiikka. Jaakkola, T.; Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Juholin, E. 2008. Työyhteisöviestinnän vallankumous. Löydä uusi työyhteisöviestintä. Helsinki: WSOY Pro.
- Juuti, P. 2013. Jaetun johtajuuden taito. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kangas, J.; Lastilla, A-L. & Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus. Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Helsinki: Otava.
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Julkaisut 24:2018. Viitattu 19.7.2021. https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_vaka_laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset.pdf
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2019. Varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit. Tiivistelmät13:2019. Viitattu 19.7.2021. https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_T1319.pdf
- Karjalainen, M.; Lindroos, S.; Matero, M. & Simola T. 2020. Kasvatus- ja ohjausalan käsikirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa: Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kronqvist, E-L. 2017. Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Hujala, E. & Turja, L (toim.). 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lastentarhanopettajaliitto 2004. Lastentarhanopettajan ammattietiikka. Viitattu 1.7.2021. <https://www.vol.fi/uploads/2019/01/d5163f9f-etiikka.pdf>
- Lastentarhanopettajaliitto 2019. Varhaiskasvatuksen toiminta muuttuu. Nyt on pedagogiikan aika! 3. painos. Helsinki. Viitattu 21.7.2021. https://www.vol.fi/uploads/2019/01/62b0f739-pedagogiikan-aika-3painos_nayttis3.pdf

Lipponen, L. 2017. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 29-36.

Lipponen, L.; Karila, K.; Estola E.; Hännikäinen M.; Munter H.; Puroila, A.; Raittila, R. & Rutanen N. 2013b. Kokoava yhteenvedo. Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 176-179.

Lipponen, L.; Kumpulainen, K. & Hilppö J. 2013a. Haluan, voin ja osaan. Lasten toimijuuden rakentuminen päiväkodissa. Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 159-175.

Lämsä, T. 2021. Kokopäiväpedagogiikka ja sen kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Kasvatus ja aika, 15 (2), 79-86. Viitattu 13.7.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/76991/1/102527-Artikkelin%2520teksti-199740-4-10-20210624.pdf>

Mertala, P. 2020. Laaja-alaisen tieto- ja viestintäteknologiaosaamisen tukeminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Varhaiskasvatuksen Tiede-lehti — JECER 9 (1), 6–31. Viitattu 13.7.2021. <https://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2020/02/Mertala-issue9-1.pdf>

Murphy, A. 2010. Lasten leikkiä: Kuinka kasvatat fiksuja, terveitä ja huomaavaisia lapsia syntymästä 12-vuotiaaksi. Helsinki: Schildts Kustannus Oy.

Numminen, P. 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan : kysellään, ihmetellään ja liikutaan yhdessä. Tampere: Pilot-kustannus.

Ojasalo, K.; Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. 3. uudistettu painos. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetus ja kulttuuriministeriö 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Viitattu 1.7.2021 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Esiopetus. Viitattu 19.7.2021. <https://minedu.fi/esiopetus>

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 5.7.2021 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Helsinki: Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Viitattu 31.7.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Opetushallitus 2017. Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Tilannekartoitus. Raportit ja selvitykset 2017:17 Viitattu 15.7.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lasten_sosioemotionaalisten_taitojen_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Viitattu 15.4.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Opetushallitus 2021. Mitä on varhaiskasvatus?. Viitattu 29.6.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Pajunen, M. 2013. Aikuisen rooli päiväkodin ulkoleikkitoiminnassa. AMK-opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.3.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201304234828>

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Pihlainen, K.; Reunamo J.; Sajaniemi, N. & Kärnä E. 2020. Children's negative experiences as a part of quality evaluation in early childhood education and care. *Early Child Development and Care*. Viitattu 28.7.2021. <https://tuhat.helsinki.fi>
- Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. *Välittämisen pedagogiikka*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2017. Liikuntapedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Teoksessa *Liikuntapedagogiikkaa*. (toim.) Jaakkola, T.; Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. Jyväskylä: PS-kustannus. 2. uudistettu painos.
- Raision kaupunki 2018. Raision varhaiskasvatuksen ulkoilmapedagogiikka. Viitattu 12.7.2021. <https://docplayer.fi/105790590-Raision-varhaiskasvatuksen-ulkoilmapedagogiikka.html>
- Raittila R. 2013. Pienryhmätoiminta ja leikkialueet. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö rakentuu arkisissa käytännöissä. Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.) *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka*. Tampere: Vastapaino, 69-94.
- Reunamo, J. 2007. *Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen*. Helsinki: WSOY.
- Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. *Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Lasten keskus ja kirjapaja oy.
- Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa koulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku. Viitattu 4.3.2021. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. *Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset*. Helsinki: Yliopistopaino Oy. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2015:17. Viitattu 6.7.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504225286>
- Summa, T & Tuominen, K. 2009. *Fasilitaattorin käsikirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn*. Viitattu 12.3.2021. <https://www.fingo.fi/ajankohtaista/julkaisut/fasilitaattorin-tyokirja>
- Sääkslahti, A. 2018. *Liikunta varhaiskasvatuksessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Telama, R.; Yang, X.; Leskinen, E.; Kankaanpää, A.; Hirvensalo, M.; Tammelin, T.; Viikari, J. & Raitakari, O. 2014. Tracking physical activity from early childhood through youth to adulthood. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 48 (4), 955-962 Viitattu 25.7.2021 <https://www.researchgate.net>
- Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 38-55.
- Varhaiskasvatus- ja perusopetusjaosto 2019. Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 16.7.2021. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_varhaiskasvatussuunnitelma_28.5.2019.pdf
- Varhaiskasvatuslaki. 2018. L 13.7.2018/504 muutoksineen.
- Vilen, M.; Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. *Vuorovaikutuksellinen tukeminen*. 3. uud. P. Helsinki: Wsoy.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. *Toiminnallinen opinäytetyö*. Helsinki: Tammi.

Roolilomake

AIKUISEN ERILAISET ROOLIT ULKOILUSSA				
1. MIETI, MILLÄ ALUEILLA SINULLA JO ON TARVITTAVA OSAAMINEN JA LAITA RASTI "TÄMÄN OSAAN" -KOHDALLE				
2. VALITSE ITSELLESI 2 ERI ROOLIA ULKOILUSSA, JOISSA HALUAT KEHITTYÄ				
3. KIINNITÄ HUOMIOTA LUKUKAUDEN AIKANA ROOLEIHIN, JOISSA HALUSIT KEHITTYÄ JA PYRI AKTIIVISESTI KEHITTYMÄÄN NIISSÄ.				
4. LUKUKAUDEN KULUTTUA MIETI JA KIRJAA YLÖS, MITEN OSAAMISESI ON KEHITTYNYT VALITSEMILLASI ALUEILLA.				
5. VOIT VALITA UUDET OPPIMISEN KOHTEET SEURAAVALLE LUKUKAUDELLE				
6. KEHITYSKESKUSTELUUN MENNESSÄ ARVIOI KEHITTYMISTÄSI JA KÄY NÄMÄ LÄPI MYÖS JOHTAJAN KANSSA.				
TÄMÄN OSAAN		syksy HALUAN OPPIA	kevät HALUAN OPPIA	ONKO OSAAMISENI SYVENTYNYT ALUEILLA, JOITA HALUSIN OPETELLA JA MITEN?
1	AUTTAJA, AVUSTAJA			
2	HUOLEHTIJA			
3	LEIKKIKAVERI			
4	LEIKITTÄJÄ			
5	LÄSNÄOLIIJA			
6	OHJAAJA			
7	TURVALLISUUDEN TUOJA			
8	LEIKIN MAHDOLLISTAJA			
9	LEIKKIVÄLINEIDEN ANTAJA			
10	LAULATTAJA			
11	LEIKKIYMPÄRISTÖN RAKENTAJA			
12	MAHDOLLISTAJA (LASTEN IDEAT, OSALLISUUS)			
13	ISTUTTAJA			
14	VUOROVAIKUTTAJA			
15	HUOMION ANTAJA			
16	LIIKUTTAJA			
17	TOIMINNAN SUUNNITTELIJA			
18	MONIPUOLINEN ULKOALUEIDEN HYÖDYNTÄJÄ			
19	VÄLINEIDEN HYÖDYNTÄJÄ			
20	KANNUSTAJA			
21	OPETTAJA			
22	HAVAINNOIJA			
23	LASTEN AKTIVAATTORI			
24	RETKEILIJÄ			
25	PIHA-ALUEEN JAKAJA			
26	PITKÄKESTOISEN TOIMINNAN MAHDOLLISTAJA			
27	HETKEEN TARTTUJA			
28	"TURVALLISUUSPOLIISI" JA KUSAAMISEN ESTÄJÄ			
29	TOIMINNALLISEN OPPIMISEN MAHDOLLISTAJA			
30	LASTEN LEIKKIVARASTON LAAJENTAJA			
31	KASVATTAJA			
32	LAPSEN ARVOSTAJA			
33	LAPSEN YMMÄRTÄJÄ			
34	LAPSEN IDENTITEETIN RAKENTAJA			
35	SOSIAALISTEN TAITOJEN OPETTAJA			
36	KEHITYKSEN EDISTÄJÄ			
37	RYHMÄYTTÄJÄ			
38	YKSILÖLLINEN HUOMIOIJA			
39	MIELIKUVITUKSEN KÄYTTÄJÄ			
40	PORUKAN KOKOAJA			
41	INNOSTAJA			
42	ARVOJEN MALLITTAJA			
43	HYVÄN ILMAPIIRIN RAKENTAJA			
44	ENNAKOIJA			
45	TIEDOTTAJA			
46	TUTKIJA			
47	IHMETTELIJÄ			
48	KOKEILUJA			
49	AISTIEN AKTIVOIJA			
50	KUUNTELIJA			
51	LUONTOSUHTEEN VAHVIKKA			
52	ELÄMYSTEN MAHDOLLISTAJA			
53	KOKONAISVALTAINEN KOHTAJA			
54	OPPIJA			
55	KOKONAISUUKSIEN HAAMOTTELIJA			
56	YHTEISÖN JÄSENEKSI KASVATTAJA			
57	LAPSEN TUNTIJA			
58	IDEOIJA			
59	ILOITSIJA			
60	KEHITTÄJÄ			
61	NÄKÖKULMAN AVARTAJA			
62	LOHDUTTAJA			

Osaamisaluekortit

TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

Tavoite: antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöä

Tarkoitus: ohjata lapsia tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.

Koostuu: matemaattisesta ajattelusta, ympäristökasvatuksesta sekä teknologiakasvatuksesta

Matemaattinen ajattelu

Tavoite: Vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle.

Tarkoitus: Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan.

- Lukukäsité (taito luetella lukujonoa eteen - ja taaksepäin ja pysähtyä sovittuun lukuun, nimetä naapuriluvut ja askeltaa lukujonossa eri tavoin sekä lukumäärän yhdistäminen lukusanaan ja numeromerkkiin)
- Mittaamisen harjoittelu (aika, pituus, paino, tilavuus, raha ja havaintojen tilastollinen esittäminen)
- Looginen ajattelu: luokittelu, vertailu, asioiden järjestykseen laittaminen, ongelmanratkaisu, päättely, säännönmukaisuuksien ja muutosten löytäminen ja tuottaminen, määrittää ilmaisevat käsitteet (molemmat, pari, kokonainen, eniten), ominaisuuksia ilmaisevat käsitteet (samanlainen, erilainen, iso), aikaa ilmaisevat käsitteet (joskus, ei koskaan, ennen) ja avaruudellisia suhteita ilmaisevat käsitteet (vieressä, edessä, takana)
- Tilan ja tason hahmottaminen: sijainti- ja suhderekäsitteet (edessä, ylhäällä, joka toinen), geometrisen ajattelu: tutustutaan kuvioihin, kappaleisiin ja niiden ominaisuuksiin (kaksiulotteinen/neliö, kolmiulotteinen/kuutio)

Ympäristökasvatus

Tavoite: vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä

Tarkoitus: lapsia ohjataan kohti kestävää elämäntapaa

- Retkeily ja ympäristön tutkiminen
- Luonnon ilmiöiden havainnointi (Eri vuodenaajat, Sääilmiöt, Veden eri olomuodot)
- Ympäristöön liittyvät käsitteet (jokamiehen oikeus tai rauhoitettu kasvi,)
- Eri kasvi- ja eläinlajien tunnistaminen (jalanjälkien etsintä, mikä ei kuulu luontoon)
- Luonnon kunnioittaminen
- Kestävä elämäntapa (kierrätys, roskien lajittelu)

Teknologiakasvatus

Tavoite: kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan

Tarkoitus: havainnoida teknisiä ratkaisuja ja tutustua tietoteknologiin laitteisiin sekä niiden toimintaan

- Arjessa esiintyvät tekniset ratkaisut (Mitä kaikkia teknologisia ratkaisuja ja -laitteita löytyy, mihin niitä käytetään?)
- Teknologiarakentelu ja -askartelu (Erilaiset rakennussarjat, kuuloradat, legot ja peruspalikkasarjat, käsillä tekeminen, laittamalla johtoja pistorasiaan ja painamalla virtanapista ja havainnoimalla tapahtuuko jotain ja jos ei, niin miksi.)

MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Tavoite: edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan ja lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan

Tarkoitus: kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista

Koostuu: eettisestä ajattelusta, katsomuskasvatuksesta, lähiyhteisön menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta sekä mediakasvatuksesta

Eettinen ajattelu

Tavoite: myönteinen vuorovaikutus ja tunnetaidot

Tarkoitus: ohjeistaa lapsia tekemään oikein

- Oikean ja väärän sekä hyvä ja paha- vastakohtan erottaminen ja ymmärtäminen (ristiriitojen ratkaiseminen rakentavasti)
- Oman vuoron odottaminen ja jakaminen (vastuullinen käytös)
- Toisten huomioon ottaminen, kunnioitus ja erilaisuuden hyväksyminen (ystävyyttä)
- Käytöstavat (kiitos, anteeksi, tervehtiminen) ja säännöt (päiväkodinsäännöt, ryhmän säännöt, lait)
- Tunteiden tunnistaminen
- Roolileikit

Katsomuskasvatus

Tavoite: edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan

Tarkoitus: tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä

- katsomuskasvatukseen alle kuuluvat myös he, joiden katsomukseen usko ja uskonto eivät kuulu.
- Juhlapäivät ja tapahtumat kalenterin mukaan (lasten syntymäpäivät, kulttuurien tärkeät juhlat)
- Erilaisiin katsomuksiin tutustuminen (kuvat, musiikki, esineet, kartat)
- erilaisten elämänskysymysten pohdinta

Lähiyhteisön menneisyys

Tavoite: luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin

Tarkoitus: henkilökohtainen historiaperspektiivi

- Perheiden tarkastelu (perhehistoria ja kulttuuri)
- Esineiden tarkastelu (onko nykyisyydestä löytyviä vastaavia esineitä ollut ennen ja mitä ne voisivat tulla tulevaisuudessa)
- kartat ja vanhat valokuvat
- kulttuuriperintö (vanhempien haastattelut, isovanhempien päivä)
- perinneleikit ja musiikki
- perinteiden ja tapojen vertailu (ennen ja nyt)
- historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä
- juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja.

Lähiyhteisön nykyisyys

Tavoite: kiinnittää lasten huomiota heitä mietittyviin ja kiinnostaviin ajankohtaisiin asioihin

Tarkoitus: opetetaan lapsia hyväksymään ihmisten moninaisuutta ja erilaisuutta

- vahvistetaan lasten yhteenkuuluvuuden tunnetta
- lapsen perheen tarkastelu ja arvostaminen
- ajankohtaiset asiat
- tutustutaan mediaan ja kokeillaan median tuottamista pohditaan mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta
- tutustutaan lasten oikeuksiin
- laaditaan ja kehitetään ryhmän sääntöjä
- harjoitellaan aikakäsitteitä (menneisyys – nykyisyys – tulevaisuus)

Lähiyhteisön tulevaisuus

Tavoite: pohtia miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen

Tarkoitus: vahvistaa ajantajua

- Pohditaan miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen
- kestävän kehityksen ja kierrätyksen näkökulma
- Tulevaisuuden suunnittelu ja rakentaminen (aikakoneen rakentaminen)
- Ympäristön muutokset
- Vuodenaikojen tuomat muutokset

Mediakasvatus

Tavoite: tukea lasten toimijuutta ja antaa keinoja ilmaista itseään

Tarkoitus: Median käyttö vaatii vastuullisuutta omasta ja muiden hyvinvoinnista

- Eri mediat ja niiden sisällön todenmukaisuus, lähde- ja mediakriittisyys
- Mediaan tutustuminen (tiedon haku internetistä, sanomalehdet, oppimispelit ja -sovellukset, pelien suunnittelu, koodaus, kirjasto retki)
- Median tutkiminen (miten sarjakuvissa ilmaistaan puhetta tai tunteita?)
- Median tuottaminen (tehdä omia esityksiä, toteutetaan leikkiuutiset, mainosten teko, oman elokuvan teko?)
- Vastuullista median käyttöä (mikä on turvallista ja sopivaa, miksi? Miksi käyttöä rajoitetaan)
- Lasten mielenkiinnon kohteet mediassa (teemat tai hahmot, niitä voidaan käsitellä lasten kanssa liikunnallisissa leikeissä).

ILMAISUN MONET MUODOT

Tavoite: rikastuttaa leikkiä ja tarjota monipuolisia materiaaleja, tekniikoita ja elämyksiä

Tarkoitus: tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön

Koostuu: musiikillisesta ilmaisusta, käsitöistä, suullisesta ja kehollisesta ilmaisusta, sekä kuvallisesta ajattelusta ja ilmaisusta

Musiikillinen ilmaisu

Tavoite: auttaa lapsia hahmottamaan musiikkia, äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa

Tarkoitus: vahvistaa lapsen suhdetta ja kiinnostusta musiikkiin elämyksellisen musiikki-toiminnan kautta

- Tutustutaan ja eläydytään omaan ja muiden yhteisöjen musiikkiin (loruillen, laulaen, leikkien, liikkuen, kuunnellen ja taiteillen)
- Soitetaan yhdessä omalla keholla sekä rytmii- ja melodiasoittimilla (esim. kapulat, rytmimunat, triangelit, marakassit, kannel, Kehotaputukset ja tömistykset, Soittimia löytää luonnosta kuten kepit ja kivet ja niitä voi tehdä myös itse)
- Harjoitellaan tunnistamaan musiikista perusrytmiiä sekä äänenkorkeuden ja -keston vaihtelua (perusrytmejä ovat taa, ti-ti, taa, taa-a ja tauko)
- Musiikkiliikunta ja rytmiiikkaharjoitukset (laukkaaminen, marssiminen, juokseminen, hyppiminen, keinunta)
- Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan rentoutumista ja rauhoittumista musiikin avulla
- Harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä
- Käytetään mahdollisuuksien mukaan teknologiaa (äänen tallentamiseen, äänen tuottamiseen)
- Musiikin yhdistäminen muihin ilmaisun alueisiin (piirtää ja maalata, tanssia ja liikua, loruttelu ja sanallinen, Esiintymällä ja harjoittelemalla, Käsinuket)
- Oppimisympäristöjen laajentaminen (mm. yhteistyö musiikkiopiston kanssa)

Käsityöt

Tavoite: tukea suunnittelutaidon ja luovan ongelmanratkaisutaidon kehittymistä

Tarkoitus: tarjotaan lapsille kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa omasta työstä

- Harjoitellaan erilaisten työvälineiden käyttöä
- koviin että pehmeiden materiaalien käyttö, erilaisia tekniikoita ja perustaitoja
- erilaisten käsitöiden suunnittelu ja toteutus (mielikuvituksen, taitojen ja luovuuden käyttö)
- paikallisten tai lapsiryhmän taustoihin liittyvän käsityöperinteen hyödyntäminen

Suullinen ja kehollinen ilmaisu

Tavoite: lapset saavat kokemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monimuotoisesti.

Tehtävä: Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta prosessista

- kielen ja kehon leikki
- riimittelyt ja runot
- draama ja tanssi

Kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisu

Tavoite: Lapsia rohkaistaan kokeilemaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja.

Tehtävä: Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä.

- perustaidot ja tekniikat
- Kuvien tuottaminen ja tulkinta

KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN

Tavoite: innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa

Tehtävä: luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle

Koostuu: liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvistä tavoitteista

Liikkuminen

Tavoite: innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa

Tehtävä: kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja

- Perustaidot (kehon taivuttaminen, ojentaminen, heiluminen, kääntyminen, väistäminen, pyöriminen, kieriminen, alastulot ja pysähtyminen)
- Kaatuminen on äärimmäisen tärkeä perustaito
- Liikuntaleikit ja liikuntavälineet
- satu- tai musiikkiliikunta
- eri vuodenaikalle tyypillisiä tapoja ulkoilla.
- Säännöllinen ja ohjattu liikunta

Ruokakasvatus

Tavoite: edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen

Tehtävä: tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia

- ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen(lautasmalli)
- kiireetön ilmapiiri
- opetellaan ruokarauhaa, hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömiseen kulttuuria
- eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin (eväsretket)
- ruuasta keskustellaan, lauletaan, kerrotaan tarinoita (ruokasanasto kehittyy)
- Leikit ja vierailut/tutustumiskäynnit

Terveys ja turvallisuus

Tavoite: tukea lasten turvallisuuden tunnetta

Tehtävä: antaa valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

- säänmukaista pukeutumista
- Kaveritaidot
- Liikenneturvallisuus (esim. heijastin leikit)
- Turvataidot (osaavat suojella itseään ja puolustaa rajojaan)
- kiusaamisen ehkäisy.
- Ryhmän pelisäännöt
- itsetunnon vahvistaminen
- vahvuuksien löytämiseen, lasten näkeminen, kuuleminen ja huomioiminen

KIELTEN RIKAS MAAILMA

Tehtävä: vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä

Tarkoitus: vahvistaa lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin

Koostuu: vuorovaikutustaidoista, kielen ymmärtämisen, tuottamisen ja käyttö taidoista, kielellisestä muistista ja sanavarastosta sekä kielitietoisuudesta

Vuorovaikutus

- toimintaa, jossa yhden toiminta aiheuttaa toisessa reaktion, joka johtaa jonkinlaiseen vuorovaikutukselliseen prosessiin.
- kuulluksi tuleminen
- aloitteisiin vastaaminen
- Non-verbaaleihin viesteihin reagoiminen ja vastaaminen
- kommunikointi kielellisesti sekä tuetuin keinoin (kuvin, esinein ja tukiviittomin)

Sanavarasto

- mallintaminen
- Asioiden sanallistaminen ja keskusteleminen
- arkisen toiminnan tarkka ja säännöllinen sanoittaminen
- Puhumaan rohkaisu
- Sanojen merkitykset eri asiayhteyksissä

Tilannetietoisuus

- Äänensävyihin ja painoihin kiinnitetään huomiota
- Sopiva ja asiallinen kielen käyttö
- Kerronnat, selittämiset ja puheen vuorottelu
- kiireetön keskustelu
- itse ilmaisu

Käyttötaidot

- Eläytyminen, huumori ja hyvät tavat
- Lorut, laululeikit
- nimeäminen sekä kuvaavien sanojen käyttö
- Kiireetön keskustelu,
- sanojen ja tekstien merkityksien harjoittelu
- uusien käsitteiden oppiminen eri asiayhteyksissä.
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero
- kielelliset leikkelyt, kuvailevat sanat (lällättely, sanojen muuntelu)
- kuvakirjojen ”lukeminen” toiselle ja sadun sepittäminen
- lukeminen, tarinoiden kerronta

Kirjallisuus

- luetaan ja kerrotaan tarinoita
- kirjastokäynti
- lapsia kannustetaan itse keksimään dokumentoitavia kertomuksia, loruja ja erilaisia sanallisia viestejä
- Visuaaliset, auditiiviset ja audiovisuaaliset viestit
- äänikirjat

Moninaiset kielet

- Ryhmissä läsnä olevien kielten havainnointi ja tutkiminen
- kielen muodostuminen ja kirjoitus tavat
- Yhteistyö eri kielitaustaisten lasten huoltajien kanssa

Suullinen ja kirjoitettu kieli

- lukeminen
- sanat, tavut, äänteet
- kirjainten tunnistaminen
- kirjoittaminen ja leikinomainen kirjoittaminen (trageton)
- kynäote ja näppäimistön käyttö

Toimintakortit

<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Otetaan ulos eri värisiä laminoituja papereita ja lapset saavat etsiä luonnosta eri värisiä asioita ja tuoda ne kunkin värin kohdalle. Yhdessä käydään läpi, mitä on löydetty.</p>	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Jaetaan lapsille laput, joihin on kirjoitettu joko numero (isommat) tai pisteitä ykkösestä niin moneen kuin on lapsia. Lapset saavat mennä jonoon numerojärjestykseen joko etu tai takaperin. Kun jono on saatu järjestykseen, kerätään laput ja voidaan jakaa ne uudestaan.</p>	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Otetaan numerokortit ulos (lukumäärä kirjoitettu numerona tai pisteillä). Jokaiselle annetaan joko yksin tai pareittain tehtäväksi kerätä luonnosta lukumäärän verran käpyjä/kiviä/lehtiä tms. Lopuksi tarkistetaan, miten laskuissa onnistuttiin ja mitä on löydetty.</p>
<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Jaetaan lapset neljään eri ryhmään: ykköset, kakkoiset, kolmoset ja neloset. Annetaan tehtävät joka ryhmälle: Kun ykkönen mainitaan, ykkösryhmä menee kyykkyyyn yhden kerran. Kun kakkonen mainitaan, kakkoset taivuttavat kädet maahan asti 2 kertaa, kolmoset vuorollaan hyppäävät yhdellä jalalla 3 krt ja neloset hyppivät kahdella jalalla 4 krt. Kun sanotaan lukujono, kaikki tekevät tehtävänsä. Voidaan keksiä myös tarina, jossa kyseiset luvut ja lukujono esiintyy ja lapset reagoivat kuullessaan oman ryhmänsä numeron tai lukujono -sanon.</p>	<p>Kielten rikas maailma</p> <p>Sovitaan aihealue, johon kuuluvilla sanoilla laiva on lastattu, esim. eläimet, kengät tai vaatteet tms.</p> <ul style="list-style-type: none"> Jokainen sanoo vuorollaan "Laiva on lastattu..." ja lisää perään keksimänsä aihealueeseen liittyvän sanan. Isompien kanssa voidaan vaikeuttaa leikkiä niin, että valitaan myös kirjain, jolla esim. eläimen on alettava Pienten kanssa voidaan ottaa mukaan kuvia ja jokainen vuorollaan valitsee aihealueeseen kuuluvan kuvan. Kuvat voi olla sijoiteltu ympäri leikkipihaa. 	<p>Kielten rikas maailma</p> <p>Sijoitellaan ympäri leikkipihaa erilaisia kuvia tai vaikka lasten nimet ja annetaan tehtäväksi hakea joko oma nimi tai jokin tietty kuva pihalta.</p> <p>Isompien kanssa voi käyttää myös kuva ja sana pareja, jolloin lapselle näytetään kuva ja pyydetään etsimään sitä kuvaava sana tai toisinpäin. Voidaan myös käyttää kahta samantyyppistä sanaa, jolloin lapsen pitää löytää samantyyppiset kirjaimet kuin hänelle näytetyssä lapussa on.</p> <p>Pienempien kanssa voi leikkiä eläimet karkuteilla-leikkiä. Etsitään karkuteille läheneet eläimet ja tuodaan ne takaisin vaikka koriin.</p>

<p>Kielten rikas maailma Satuhetki, loruhetki tai saduttaminen tai tarinan kertominen ulkona:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lorut tai sadut voivat sisältää myös liikuntaa/tehtäviä, joita ulkona on helppo toteuttaa. • Jokainen voi keksiä oman pätkän tarinaan, se voidaan kirjoittaa muistiin ja muuttaa myös näytelmäksi. 	<p>Kielten rikas maailma Harjoitellaan värejä/sanoja ja annetaan tehtäviä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minkävärisiä/Mitä leluja tässä on? • Annetaan tehtäviä, esim. Hae punainen lapio tai vihreä lehti. Tehtävät voivat esiintyä myös tarinassa. Ja tarinaa jatketaan, kun mainittu esine/asia on löytynyt. 	<p>Kielten rikas maailma Arvaa mikä olen -leikki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapset saavat esittää esimerkiksi erilaisia eläimiä (tai muuta sovittua aiheetta) yksi kerrallaan. Toiset arvaavat, mistä eläimestä mahtaa olla kyse. • Eläintä voidaan myös kuvailla sanallisesti, jolloin toiset yrittävät arvata vihjeiden perusteella, mistä on kyse.
<p>Ilmaisun monet muodot Hiekkataidetta voi tehdä paperille piirtämällä ensin liimalla haluamansa kuvio/kuva paperille ja sirottelemalla kuvion päälle hiekkaa, jolloin piirretty kuvio tulee näkyviin.</p>	<p>Ilmaisun monet muodot Hiekkään tai lumeen voi vuorotellen yksi kerrallaan piirtää kuvia ja toiset koittavat arvata, mitä kuva esittää.</p>	<p>Ilmaisun monet muodot Katuliiduilla piirtäminen on mukavaa. Niillä voidaan tehdä joko erilaisia ratoja, hyppyruudukkoja tai taidetta toisten ihasteltavaksi.</p>
<p>Ilmaisun monet muodot Majan rakentaminen on lapsista hauskaa. Voidaan rakentaa metsään vapaa-muotoinen maja tai voidaan myös etukäteen tutkia, minkälainen pesä jollain tietyllä eläimellä on ja tehdä sellainen tai tehdä tarkemmat majasuunnitelmat ryhmässä ja tehdä majanrakennuksesta vähän pidempikin projekti, jos siihen löytyy sopiva paikka.</p>	<p>Ilmaisun monet muodot Luonnonmateriaaleja voi käyttää askartelussa: syksyn lehdistä voi tehdä vaikka mitä (esim. koristeita, tuputtamalla väriä lehteen voi painaa värikkäitä lehtiä paperille ym.), kiviä voi maalata tai kepeistä tehdä toukkia, kävyistäkin saa perinteisiä lemmiä tai vaikkapa maalattuna kuusenkoristeita.</p>	<p>Ilmaisun monet muodot Luonnon ääniä voidaan pysähtyä kuulostelemaan metsässä ja miettiä yhdessä minkälaiset eläimet pitävät mitään ääntä. Eläinten ääniä voidaan koittaa myös matkia ja hankkia tietoa erilaisista eläinten äänistä, jotta lapset tunnistaisivat niitä paremmin.</p>
<p>Ilmaisun monet muodot Lauluhetki on helppo pitää myös ulkona ja siellä on enemmän tilaa liikunnallisemmalle musisoinnille kuin sisällä. Voidaan myös yhdistää laulu ja leikki, esim. Karhu nukkuu.</p>	<p>Ilmaisun monet muodot Oman aarrelaatikon tai pussukan askarteleminen ja omien aarteiden kerääminen sinne ulkoa, joita voidaan yhdessä esitellä ryhmälle. Laatikon tai pussukan voi myös koristella luonnonmateriaaleilla.</p>	<p>Ilmaisun monet muodot Esitetään jotain tiettyä tunnetilaa ja toiset koittavat arvata, miltä esittäjästä nyt tuntuu. Jokainen saa esittää vuorollaan.</p>

<p>Minä ja meidän yhteisömme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pihan siivoaminen yhdessä lasten kanssa, rikka-ruohojen nyppiminen, haravointi, harjaus, kuoppien täyttö ja muu pihan "kunnostus". • Voidaan yhdessä miettiä, millaisia töitä pihalla olisi hyvä tehdä ja miten piha saadaan pysymään hyvässä kunnossa. 	<p>Minä ja meidän yhteisömme</p> <p>Kiinnostavien kohteiden valokuvaaminen ja kohteiden tunnistaminen valokuvista. Lapset voivat myös vuorotellen tulla kertomaan kuvastaan ja miksi halusivat kuvata juuri tuon kohteen.</p>	<p>Minä ja meidän yhteisömme</p> <p>Kierrätystä voi harjoitella joko tuomalla roskia ulos tai kuvia roskista. Sitten mietitään yhdessä, mihin kyseinen roska pitäisi lajitella. Lajittelua varten voi myös olla kuvakkeet tai konkreettiset laatikot/ muut astiat.</p>
<p>Minä ja meidän yhteisömme</p> <p>Liikennevaloleikki</p> <p>Leikin vetäjä sanoo vuorotellen liikennevalon värejä. Vihreällä saa juosta/kävellä, keltaisella hidastaa ja punaisella pitää pysähtyä. Sininen väri on poliisi, jolloin leikkijöiden on mentävä istumaan, jotta poliisi voi tarkistaa renkaat.</p>	<p>Minä ja meidän yhteisömme</p> <p>Rakennetaan yhdessä lasten kanssa liikennepuisto, jossa voidaan opetella liikennesääntöjä. Voidaan myös askarrella avuksi liikennemerkkejä sekä liikennevalot.</p>	<p>Kasvan, liikun ja kehityn</p> <p>Perinneleikit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polttopallo • Pikipata • Hippa/natta • Kapteeni käskää • Maa/meri/laiva • Piiloleikki
<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Pienet laskutehtävät luonnonmateriaaleja hyödyntäen. Pyydä lasta tuomaan esim. 2 kiveä ja toista tuomaan 4 kiveä, lasketaan kuinka monta kiveä on yhteensä jne.</p>	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Kasvien kylväminen ja istuttaminen.</p>	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Voidaan ottaa kuvia samasta kasvista eri vuodenaikoina ja vertailla, miten kasvi on muuttunut vuoden aikana.</p>
<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Veden eri muotojen tutkimista esimerkiksi jäädyttämällä lelu tai vaikka keppi jään sisälle.</p>	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Valokuvasuunnistus tai aarteensintä</p>	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni</p> <p>Eläinten/ lintujen/ötököiden tarkastelu luupilla/kiikareilla tai ihan vaan paljailla silmillä, esim. väri, lukumäärä, muut ominaisuudet.</p>

<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni Aistiseikkailu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mitä haistat? (esim. lehdet, hiekka, kivi ym.) • Miltä tuntuu? (sammal, lehti, kaarna ym.) • Miltä kuulostaa? (erilaiset materiaalit esim. lasipurkissa) 	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni Sovitaan piilotettavaksi jokin esine, jota etsitään yhdessä. Löytäjä saa piilottaa esineen seuraavaksi.</p>	<p>Tutkin ja toimin ympäristössäni Kim-leikki ulkona luonnonmateriaaleilla tai ulkoleluilla.</p>
<p>Kasvan, liikun ja kehityn Temppuradan tekeminen ulos.</p>	<p>Kasvan, liikun ja kehityn Erilaiset pallopelit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pallon heitto • Pallon kierittäminen • Pallon potkaisu • Pujottelu pallon kanssa • Pallon pompottelu 	<p>Kasvan, liikun ja kehityn Pulkkamäki talvella, kesällä kukkulajuoksu.</p>
<p>Kasvan, liikun ja kehityn Liikennemerkkibingo Ulkoilureitillä olevien liikennemerkkien havainnointi. Liikennemerkkien kuvat voi vaikka etukäteen tulostaa paperille ja tarkkailla matkalla, mitkä kaikki liikennemerkkit löydettiin.</p>	<p>Kasvan, liikun ja kehityn Sovitaan lasten kanssa viisi eri liikettä, joita tehdään musiikin aikana yhtä liikettä kerrallaan. Kun musiikki loppuu, kaikki pysähtyvät ja vaihdetaan liikettä. Maahan voi piirtää rastin ruudukkoon, kun liike on saatu tehtyä.</p>	<p>Kasvan, liikun ja kehityn Ollaan piirissä ja lapset saavat vuorotellen tulla piirin keskelle näyttämään jokin hienon tempunsa.</p>
<p>Kasvan, liikun ja kehityn Seisotaan piirissä ja jokainen saa vuorollaan keksiä jonkun liikkeen, jota toistetaan sovittu määrä (lapsi voi valita toistoja 1-5 krt)</p>	<p>Kasvan, liikun ja kehityn Erilaiset joukkuepelit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sähly • Jalkapallo 	

Kielten rikas maailma Kirjainten piirtäminen hiekkään tai lumeen. Voidaan yhdessä arvuutella, mikä kirjain on kysymyksessä ja kenen kaikkien nimet alkavat kyseisellä kirjaimella. Voidaan harjoitella oman nimen kirjoittamista tai isompien kanssa arvuutella, mikä sana mahtaa olla kysymyksessä.	Kielten rikas maailma Kirjaimia/ oman nimen tai muun viestin voi tehdä luonnonmateriaaleista.	Kielten rikas maailma Kaverin kanssa tai yksin voidaan kehoa käyttäen tehdä erilaisia kirjaimia ja muut arvaavat, mistä kirjaimesta on kysymys.
--	---	---